

У гонар каго саджалі
дрэвы памяці ў рэгіёнах
краіны гэтай вясной?

ст. 5

Дзе можна
знайсці звесткі пра сваіх
продкаў і як скласці свой
радавод?

ст. 4

Хто здольны вылечыць
словам?

ст. 6

Якія мясціны ўключае
новы маршрут “Шляхам
Ігната Дамейкі”?

ст. 14

СА СВЯТАМ ВЯСНЫ І ПРАЦЫ!

Пра мінуўшчыну і планы на будучыню

26 красавіка адбылася чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатоля Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства. Дзякуючы сродкам відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

У маі стартуе рэспубліканская акцыя "Кінаўрокі гісторыі. Ідзі і глядзі!", прымеркаваная да Года гістарычнай памяці ў Рэспубліцы Беларусь. У межах кінаакцыі, якая працягнецца да кастрычніка, па ўсёй краіне пройдуць паказы культурных

беларускіх фільмаў і сустрэчы з творчымі групамі карцін.

Гледачы змогуць пагутарыць з удзельнікамі здымачных каманд, задаць пытанні, падзяліцца ўражаннямі і даведацца, як ствараецца кіно. Будзе зладжаны шэраг тэматычных паказаў для навуэнцаў устаноў адукацыі, пройдуць лекцыі-кінаўрокі, прысвечаныя адлюстраванню ў кіно тэмы Вялікай Айчыннай вайны, культурнай спадчыны Беларусі.

На нарадзе таксама выступіў дырэктар рэдакцыйна-выдавецкай установы "Культура і мастацтва" Віктар Дулевіч,

які адзначыў, што важнай мэтай сёння з'яўляецца стварэнне адзінай інфармацыйнай пляцоўкі аб жыцці сферы культуры.

Мяркуюцца, што газета "Культура" і часопіс "Мастацтва" будуць надаваць больш увагі асветленню культурнага жыцця ў рэгіёнах, ажыццяўляць метадычную дапамогу супрацоўнікам сферы культуры. Плануецца таксама стварэнне інфармацыйнага інтэрнэт-партала "Культура і мастацтва" і адпаведнага тэлеграм-канала.

Мемарыяльны комплекс "Шунеўка"

Сімволіка памяці

Сёння раніцай у мемарыяльным комплексе "Шунеўка" на месцы аднайменнай спаленай у гады Вялікай Айчыннай вайны вёскі (Докшыцкі раён, Віцебская вобласць) супрацоўнікі Міністэрства культуры на чале з міністрам Анатолем Маркевічам заклалі тры бразавыя алеі.

Такая сімволіка невыпадковая — у гады Вялікай Айчыннай вайны загінуў кожны трэці беларус. У памяць аб 66 загінулых жыхарах вёскі супрацоўнікі цэнтральнага апарата высадзілі 66 бяроз.

Акрамя таго, у мемарыяльным комплексе "Шунеўка" была паказана ўмоўная рэканструкцыя тых трагічных падзей. Пасля адбылося ўскладанне кветак.

У пачатку 1943 года ўтварылася адна з найбуйнейшых партызанскіх зон часоў акупацыі — Барысаўска-Бягомльская. Актыўныя і плённыя дзеянні партызан выклікалі зваротную рэакцыю акупантаў. У маі-чэрвені 1943 года яны правялі буйнамаштабную карную аперацыю пад кодавай назвай "Котбус". На досвітку 22 мая 1943 года вёска Шунеўка была спаленая разам з жыхарамі.

У 1967 годзе на месцы Шунеўкі была ўсталяваная мемарыяльная пліта, у стварэнні якой прынялі ўдзел жыхары ўсіх навакольных вёсак. У 1970-я гады мерапрыемствы па ўшанаванні трагедыі былі працягнутыя. У найкарацейшыя тэрміны (менш за тры месяцы) быў створаны мемарыяльны комплекс, адкрыты ў чэрвені 1979 года. На месцах спаленых дамоў узведзены каменныя падмуркі з трохступенчатым ганкам і бронзавымі водбліскамі поляма, на якіх указаны прозвішчы загінулых гаспадароў дамоў.

3 ліпеня 1983 года мемарыяльны комплекс набыў закончаны сучасны выгляд. У цэнтры комплексу быў адкрыты манумент — бронзавая фігура жанчыны-маці ў праёме брамы смутку, якая ў роспачы падняла да нябёсаў рукі. На варотах змешчаны тры званы, адзін з якіх расколаты і не звоніць, — сімвал таго, што кожны трэці жыхар Докшыцкага раёна загінуў у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Што вас турбуе Адказы з міністэрства

"К" працягвае публікаваць адказы на пытанні і прапановы, якія паступілі да супрацоўнікаў Міністэрства культуры падчас правядзення адзіных дзён інфармавання ў рэгіёнах краіны.

Існуе неабходнасць аднаўлення завочнай формы навучання ва ўстановах сярэдняй спецыяльнай адукацыі ў сферы культуры Гродзенскай вобласці.

У рэспубліцы ёсць УССА, якія рыхтуюць спецыялістаў на базе сярэдняй адукацыі (пасля 11 класаў) у завочнай форме (напрамкі: "Народная творчасць. Народныя абрады і святы", "Харавая музыка"). Упраўленне культуры Гродзен-

скай вобласці не ўзнімала пытанне аб падрыхтоўцы спецыялістаў-завочнікаў у 2021/2022 навучальным годзе.

Ці будуць распрацаваны метадычныя рэкамендацыі па рабоце школ мастацтваў? І ці будуць адноўлены метадычныя аб'яднанні, семінары па харэаграфічным напрамку?

У адпаведнасці з планам работ, Міністэрства культуры правяло папярэднюю работу па ўнясенні змяненняў і дапаўненняў у Палажэнне аб ДШМ. На працягу трох месяцаў працавала камісія з ліку прадстаўнікоў рэгіёнаў, якая акумулявала ўсе прапановы па зменах. Зводны дакумент знаходзіцца

на экспертызе юрыдычнага аддзела ведамства. Таксама ўносяцца змяненні ў Правілы атэстацыі навуэнцаў ДШМ.

Для актывізацыі работы па харэаграфічным напрамку запланаваны І Рэспубліканскі конкурс харэаграфічнага мастацтва "Дэс кангрэс", які пройдзе ў красавіку-маі 2022 года. Праводзіцца работа па аднаўленні Рэспубліканскага харэаграфічнага конкурсу, які праходзіў апошні раз у 2003 годзе (г. Пінск).

Апошнім часам распрацоўваецца адпаведнае Палажэнне сумесна з упраўленнем культуры Мінгарвыканкама і дзіцячай харэаграфічнай школай № 1 г. Мінска.

Газета — рэгіёны — чытач

У Гродне 3 чэрвеня стартуе XIII Фэстываль нацыянальных культур. Да яго пачатку застаецца не так шмат і часу, і ўжо цяпер вядуцца мерапрыемствы на годнай арганізацыі фэсту. Чым хочаць здзівіць гродзенцы сёлета?

Алена Клімовіч, начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама:

— Зараз у Гродна прыязджаюць дэлегацыі прадстаўнікоў нацыянальных культур з усёй Беларусі, каб аглядзець выдзелены ім месцы для стварэння падвор'яў, спланаваць арганізацыю выступленняў. Па добрай традыцыі беларускае падвор'е будзе знаходзіцца ў цэнтры горада на плошчы Леніна. Усе службы горада атрымалі неабходныя ўказанні: ад добраўпарадкавання і ўпрыгожвання да арганізацыі руху грамадскага транспарту і выдзялення паркоўчых месцаў. Таксама гледа-

чоў чакае акцыя "Вокны-фэст", падчас якой на адмысловых экранах будуць экспанаваны дзіцячыя малюнкi. На іх плануецца адлюстравач уражанні дзяцей ад правядзення фестывалю ў мінулыя гады. Асветляць фестываль будуць шматлікія СМІ, у тым ліку і тэлеканалы. Гарджанам і гасіям можна будзе бавіць час на дзіцячай, моладзевай, спартыўнай пляцоўках. А трэці дзень фестывалю пройдзе на Аўгуустоўскім канале, які знаходзіцца на межах Беларусі, Літвы і Польшчы, што таксама з'яўляецца знакам сяброўскага настрою народаў адзін да аднаго.

Міністэрства культуры надае вялікую ўвагу рэстаўрацыйным работам на значных архітэктурных пляцоўках Беларусі, у тым ліку і на Ружанскім палацавым комплексе роду Сапегаў. Хоць ра-

боты тут вядуцца працяглае час, працаваць яшчэ ёсць над чым. Як рэстаўрацыя на палацавым комплексе ідзе цяпер?

Руслан Супрыновіч, намеснік старшага Пружанскага райвыканкама:

— Работы на аб'екце вядуцца з 2009 года. Увесь гэты час ён знаходзіцца пад увагай Міністэрства культуры, два тыдні таму сюды прыязджаў міністр Анатоля Маркевіч. Цяпер ідзе рэстаўрацыя Усходняга корпуса, сёлета плануецца завяршыць першую чаргу: надзейны дах, фасады, сталярныя работы. Нядаўна намі быў пададзены праект у Фонд Прэзідэнта па кансервацыі Галоўнага корпуса палаца. Заўважу, што мы падалі праект толькі па кансервацыі, бо аднаўленне цалкам будзе каштаваць значна даражэй. Цяпер у адноўленых філігелях палацавага комплексу дзейнічае музей.

Вядома, што ўстановы адукацыі сферы культуры супрацоўнічаюць з дзяржавай, мясцовай і рэспубліканскай уладай, і гэта дазваляе размяркоўваць маладых спецыялістаў, рабіць канцэртныя выступы, абмяноўвацца досведам адукацыі. Як падобнае супрацоўніцтва наладжана ў Пінскім каледжы імя Пушкіна?

Ала Дубянецкая, намеснік дырэктара Пінскага каледжа па вучэбнай рабоце:

— Сярод шматлікіх прафесій, якія атрымліваюць у нас, ёсць і такія: музычныя кіраўнікі дашкольных устаноў і школьныя настаўнікі музыкі. На 23 спецыялісты, якія выпускаюцца ў каледжы, прыпадае каля 60 вакансій на першае месца работы ад дзяржавы, а таму ў выпускнікоў ёсць магчымасць выбіраць. Творчыя калектывы навукальнай установы вядомыя ў горадзе дзякуючы ўдзелу ў раз-

настайных мерапрыемствах, прымеркаваных да гарадскіх і дзяржаўных свят. Калектывы каледжа ўдзельнічалі ў "Фэстывалі Сяброўства", прымеркаваным да 1000-годдзя горада Брэста, гарадскім фестывалі патрыятычнай і аўтарскай песні "Памяць сэрца", фестывалі мастацтваў "Зоры над Піннай", выступленнях у рамках праекта "Пінская пешаходка". Удзельнічае творчая дзятва каледжа ў ранішніках, канцэртах, святочных мерапрыемствах, якія праводзіцца валандэрскімі клубамі "Пралеска", "Спадчына". Цэнтрам карэкцыйна-развіццальнага навучання і рэабілітацыйнага Пінска, сацыяльна-педагагічным цэнтрам Пінска, домам-інтэрнатам для састарэлых.

Падрыхтаваў Павел САЛАЎЕЎ

Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Рэспублікі Беларусь

Музычная геаграфія Аляксандра Анісімава

Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Рэспублікі Беларусь у красавіку адзначыў 95-годдзе з моманту заснавання.

Вядучы музычны калектыў краіны пад кіраўніцтвам Аляксандра Анісімава выконвае амаль паўсотні канцэртаў за сезон, радуе прыхільнікаў

багатым рэпертуарам — ад класічнай музыкі мінулых эпох да твораў сучасных кампазітараў Беларусі і замежжа. Таксама запамініліся публіцы сумесня праекты аркестра з зоркамі папулярнай і рок-музыкі. Менавіта разнапланавыя праграмы, а таксама артыстызм выканання прынеслі прызнанне аматараў музыкальнага мастацтва і па-

вагу замежных калег. Аркестр пастаянна ўдзельнічае ў фестывалі “Беларуская музычная восень”, Міжнародным музычным фестывалі імя Івана Салярцінскага ў Віцебску і іншых форумах. Вялікую аўдыторыю збіраюць канцэрты цыкла “Класіка для ўсіх”, выступленні open air “Класіка ля ратушы”, традыцыйны “Новы

год у філармоніі”. Гастрольная геаграфія калектыву таксама шырокая. Яна ахоплівае Балгарыю, Германію, Аўстрыю, Кітай і больш за дзясяткі іншых дзяржаў.

Найбліжэйшае выступленне запланавана на 5 мая. У гэты дзень да гадавіны Вялікай Перамогі ў выкананні аркестра прагучыць Сёмай “Ленінградская” сімфонія Дзмітрыя Шостакавіча — помнік гераізму савецкага народа.

Дарэчы, сёлета спаўняецца 80 гадоў з дня прэм’еры бессмяротнага твора. А 19 мая аркестр разам з Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлай імя Рыгора Шырмы дасць святочны канцэрт да 85-годдзя з дня адкрыцця Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Прагучыць музыка Вячаслава Кузняцова, Сяргея Рахманінава, Пятра Чайкоўскага, Ферэнца Ліста і Джорджа Энеску.

Даніл ШЭЙКА

Гэта мая газета

Таццяна Скібіцкая, галоўны бібліятэкар аддзела абслугоўвання і інфармацыі Маладзечанскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Максіма Багдановіча:

— У бібліятэцы ваша выданне карыстаецца попытам у чытачоў, у тым ліку ў вучняў дзіцячай мастацкай школы, якая размешчана непаладалёк ад нашай установы. Сама я таксама з задавальненнем праглядаю газету, найбольш звяртаючы ўвагу на тэксты гістарычнай тэматыкі, прысвечаныя знакамітым творцам — пісьменнікам, мастакам. Вядома, звяртаю ўвагу і на матэрыялы па бібліятэчнай справе, дзе можна знайсці карысныя парады для прымянення на практыцы.

Сяргей Бурсевіч, навуковы супрацоўнік Слонімскага раённага краязнаўчага музея імя Іосіфа Стаб-роўскага:

— Газету вашу мы чытаем, а часам нават і самі дасылаем свае матэрыялы для публікацыі, такім супрацоўніцтвам мы цалкам задаволеныя. Тэксты цікавыя, заўжды ёсць што пачытаць. Мяне асабіста найперш цікавіць мясцовая тэматыка, краязнаўства, таму хацелася б бачыць больш тэкстаў такога кшталту. Вядома, мяне, музейнага супрацоўніка, цікавіць гісторыя, антрапалогія, гісторыя культуры і паўсядзённасці розных эпох, узаемадзеянне розных народаў і культур на нашай зямлі — гэтыя тэмы патрабуюць большага вывучэння і папулярнасці, у тым ліку і ў сродках масавай інфармацыі.

Спадчына анлайн

Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук прэзентаваў інтэрнэт-архіў фальклорных запісаў.

На сайце даступныя матэрыялы з калекцыі аддзела фальклорна-этнографічнай культуры славянскіх народаў. Гэты фундаментальны збор створаны ў сярэдзіне мінулага стагоддзя і ў нашы дні прызнаны навуковым аб’ектам, што складае нацыянальны здытак. Ён змяшчае больш за 400 тысяч

тэкставых і 80 тысяч гукавых запісаў. І гэта не толькі вусная народная творчасць беларусаў, але і рускі, польскі, украінскі, яўрэйскі і літоўскі фальклор. У калекцыі — песні, народная проза, апісанні каляндарных і сямейных абрадаў, народных танцаў і іншыя каштоўныя матэрыялы.

— Асноўны масіў сабраны ў савецкі перыяд супрацоўнікамі інстытута. Сярод пачынальнікаў трэба назваць імяны такіх класікаў, як Галіна Барташэвіч, Арсень Ліс, Канстанцін Кабашніцаў. Гэту працу працягнулі

сучасныя даследчыкі, — расказала загалчык сектара захавання фальклорнай спадчыны Яніна Грыневіч. — Большая частка гукавых і тэкставых матэрыялаў алічбавана. І наша праца заключаецца не толькі ў тым, каб збіраць і захоўваць матэрыялы, але таксама рабіць іх даступнымі.

Адзін са стваральнікаў віртуальнага архіва Аляксей Булойчык успамінае, што ідэя праекта нарадзілася падчас падрыхтоўкі матэрыялаў для корпусу тэкстаў сучаснай беларускай мовы. Праграміст даведаўся пра існаванне архіва фальклорных запісаў. Яго засмуціла, што такая важная калекцыя амаль неведомая публіцы і мала каму дасяж-

ная. Так узнікла ідэя алічбаваных фондаў і стварэння інтэрфейсу для пошуку і паказу матэрыялаў.

Цяпер інтэрнэт-карыстальнікі могуць пазнаёміцца са сканаванымі копіямі экспедыцыйных дзённікаў і шпыткаў з тэкстамі розных твораў, алічбаванымі гукзапісамі, фотаздымкамі і відэаролікамі. Праўда, праз пытанні з аўтарскімі правамі на сайце даступныя толькі чвэрць кожнай справы. Для працы з поўнай версіяй арыгінальных матэрыялаў варта звяртацца ў Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры.

Даніл ШЭЙКА

Газета, у якой шмат эксклюзіўнага
Пачалася падпіска на 2 паўгоддзе 2022 года (кошт за месяц).
Калі ласка, падпісвайцеся!

Назва выдання	Індэкс	Назва арганізацыі		
		РУП “Белпошта”	РУП “Белсаюздрук” (да запатрабавання)	
Газета “Культура”	Індывідуальны	63875	13,33	11,88
	Ведамасны	638752	22,13	20,97
	Льготны (для юрыдычных асоб, якія афармляюць падпіску на адрасы сваіх працаўнікоў і пенсіянераў)*	63879	14,98	
“Культура” (газета) + “Мастацтва” (часопіс). Камплект	Індывідуальны*	63874	28,20	26,40
	Ведамасны*	638742	51,71	51,07
Часопіс “Мастацтва”	Індывідуальны	74958	18,06	17,82
	Ведамасны	749582	35,47	36,29
	Льготны (для юрыдычных асоб, якія афармляюць падпіску на адрасы сваіх працаўнікоў і пенсіянераў)*	74986	20,15	

Апытанне месяца — папярэднія вынікі

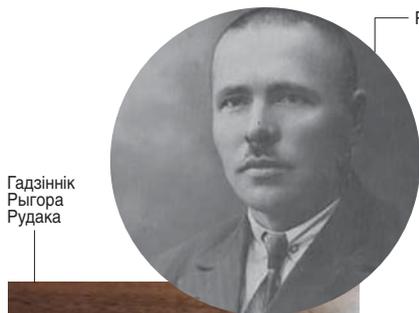
Працягваем друкаваць водгукі, якія прыйшлі на адрас газеты. Гэтым разам нам паступіла прапанова ад адрасанта Halina Navrilova. “Калі б яна была міністрам”, то:

правярэла б стан будынкаў музычных школ! (Пад дэвізам “Усё найлепшае — дзецям!”.) Школы, асабліва сельскія, павінны быць прыведзены ў належны стан. Можна аддаць пад іх пустыя дамы культуры, у якіх ёсць выдатныя неабходныя камунікацыі. А яшчэ лепш рабіць у невялікіх населеных пунктах цэнтры культуры, якія ўключалі б у сябе і бібліятэкі, і ДМШ, і цэнтры гуртковай працы.

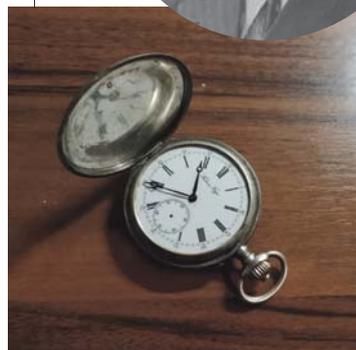
* Новыя індэксы ўведзеныя з 2 паўгоддзя 2022

Сямейныя гісторыі – гісторыя народа

Набліжаецца Радаўніца – дзень памінання памерлых, які сёлетра прыпадае на 3 мая. У Беларусі ў гэты дзень традыцыйна прынята наведваць могілкі і прыбіраць пахаванні сваякоў. Традыцыя, безумоўна, годная, але павагу да памяці продкаў не варта абмяжоўваць проста механічным добраўпарадкаваннем месца іх спачыну. Дзень, калі жывыя сваякі збіраюцца разам, каб узгадаць і ўшанаваць памерлых, – выдатная нагода для таго, каб навесці парадак і ў самай памяці ўласнага роду, у сваім радаводзе.

Рыгор Рудак

Гадзіннік Рыгора Рудака

Эла Левіна і Станіслаў Доўнар

Фёдар Агейчык

Леапальд Навіцкі

ПАЧНІЦЕ З РАЗМОВЫ

Асновай любога генеалагічнага пошуку з'яўляецца тая інфармацыя, якую можна атрымаць ад сваякоў. Калі вы маеце магчымасць распытаць сваіх родных аб лёсах вашых продкаў – найлепш зрабіць гэта як мага раней. Успаміны пажадана запісваць на дыктафон, каб захаваць усе дэталі размовы – сёння зрабіць такі запіс можна з дапамогай любога сучаснага тэлефона. Важна таксама паспрабаваць ашукаць у сям'і старыя дакументы, фотаздымкі, асабістыя рэчы продкаў, высветліць мясціны, дзе яны жылі, працавалі, былі пахаваныя.

Рэшту інфармацыі можна шукаць далей – альбо паглыблена, у архівах, самастойна ці з дапамогай спецыялістаў, альбо часам нават не выходзячы з дому, з дапамогай інтэрнэту, сацыяльных сетак і кансультацый у тэматычных суполках і пошуку па адпаведных сайтах, электронных архівах і базах звестак. Ніжэй я паспрабую расказаць аб уласным даследаванні гісторыі майго роду, прыводзячы прыклады, дзе можа быць знойдзена тая ці іншая інфармацыя.

АСАБОВАЯ СПРАВА

Пачнём з прамой мужчынскай лініі – альбо, як справядку казалі ў Беларусі, з прадкаў па мячы (па матчынай лініі, адпаведна, – па куцзелі). У маім выпадку пачаць менавіта з гэтай лініі будзе лагічным яшчэ і таму, што па ёй, бадай, маецца найбольш інфармацыі. Тут мне проста пашанцавала – у сям'і захаваўся асабовая справа на майго прадзеда Рыгора Рудака, якая была заведзеная пры прыняцці яго на працу ў савецкай школе ў пасляваенныя гады.

Перадусім тут каштоўная ўласнаручна напісаная аўтабіяграфія, якая не толькі дае багата звестак аб жыццёвым шляху, але і дазваляе меркаваць аб мове чалавека, узроўні яго адукацыі, кругагледзе, нават нацыянальнай ідэнтыфікацыі – прадзед апісваў свой лёс па-беларуску. З аўтабіяграфіі мы можам даведацца, напрыклад, што прадзед нарадзіўся ў 1889 годзе, роўна за сто гадоў да мяне, у вёсцы Цінаўка ля Глыбокага, яго бацькі мелі восем гектараў зямлі і гадавалі

шасцёра дзяцей. Прадзед скончыў па чарзе настаўніцкія школы ў Вілейцы і Барунах (апошняю – у 1909-м) і з таго часу ўсё жыццё настаўнічаў, спачатку ў Ашмянскім павеце, а пазней – у родным Дзісенскім.

СТАРЫЯ ГАЗЕТЫ

Тут у аўтабіяграфіі ўзнікае першая белая пляма, і запоўніць яе дазваляюць расповеды сваякоў. Рэч у тым, што прадзеду ў савецкія часы даводзілася прыхоўваць, што з пачаткам Першай сусветнай вайны ён быў прызваны ў войска і скончыў школу прапаршчыкаў. Ускосна гэта пацвярджае яшчэ адзін дакумент – копія пасведчання аб адукцыі, завераная натарысусам у горадзе Таропец, што ў Цвярской вобласці Расійскай Федэрацыі, у лютым 1917 года – тобок проста падчас Лютаўскай рэвалюцыі. Выглядае на тое, што ў гэтыя далёкія ад Беларусі мясціны прадзед трапіў акурат па вайскавай службе. Так ці інакш, мець дакументы аб службе ў царскім войску ў савецкія часы было не надта бяспечна – таму пазней іх і давялося знішчыць. На памяць з тых часоў у сям'і застаўся толькі прадзедаў кішэнны гадзіннік.

У 1921 годзе, калі ў выніку Рыжскай мірнай дамовы Глыбоччына адышла пад уладу Польшчы, прадзед ужо вярнуўся на сваю малую радзіму і ажаніўся з прабабай. На жыццё ён зарабляў па-ранейшаму настаўніцтвам – але ж давялося вывучыць польскую мову, што было абавязковай умовай для прыёму на працу. Прытым выкладаў прадзед таксама і па-беларуску, бо ў 1926 годзе скончыў таксама курсы таварыства “Прасвета” для беларускіх настаўнікаў, а годам раней ахвяраваў грошы на пабудову ў Глыбокім памяшкання для беларускай гімназіі, стварэнне якой ініцыявала Таварыства беларускай школы, – гэтыя звесткі ўдалося ашукаць ужо ў тагачаснай заходнебеларускай

прэсе, якая сёння алічбаваная і апублікаваная ў сеціве. Таксама пацвярджаюць гэта і пасведчаны аб заканчэнні настаўніцкіх курсаў, якія захаваўся ў асабовай справе, і пасведчанне настаўніка.

ДАЛЁКІЯ СВЯЯКІ

Увесь настаўніцкі шлях прадзеда можна прасачыць дзякуючы ягонай працоўнай кніжцы – тут пазначаны ўсе мясціны, дзе ён настаўнічаў, з адпаведнымі датамі. У 1938-м ён быў адпраўлены на пенсію, але ўжо ў наступным годзе, пасля далучэння Заходняй Беларусі да СССР і ўсталявання савецкай улады, вярнуўся на працу ў школу і нават быў прызначаны дырэктарам. Як ні парадаксальна, на гэтай пасадзе ён заставаўся таксама падчас акупацыі і пасля вызвалення Беларусі ад гітлераўцаў – у чым можна пераканацца дзякуючы складзенаму ў 1945 годзе лісту, у якім прадзедавы калегі засведчылі, што ён нічым не скампраметаваў сябе ў гады вайны. Яшчэ адна цікавая дэталю, якую прадзед палічыў важным адзначыць у аўтабіяграфіі, – што ён “два разы падвиргаўся вобыску жандармерыі і канфіскацыі наёмнасці”.

Доўгі час невядомымі для мяне заставаліся лёсы і нават імёны здедавых маці, братоў і сяцёр – але запоўніць гэты прабел удалося дзякуючы шчасліваму выпадку. Пасля з'яўлення адной з публікацый аб гісторыі нашай сям'і, са мной звязаўся чалавек, які аказаўся ўнукам прадзедавага брата. Дзякуючы яму ўдалося таксама высветліць, што захаваўся і магілы прадзедавых бацькоў. Адсюль варта зрабіць простую выснову: для таго, каб атрымаць дадатковую інфармацыю аб уласным радаводзе і знайсці сваякоў, карысна публікаваць ужо вядомыя звесткі з гісторыі роду на тэматычных старонках у сеціве і ў СМІ – хто ведае, мо вам таксама пашанцуе і на падобны запіс адгукнецца

нехта з родных. Што ж тычыцца пахаванняў продкаў – ведаць і дбаць аб іх неабходна не толькі з чыста маральных прычын, але і для атрымання звестак аб пахаваных. Надмагілле можа быць крыніцай звестак аб поўным імені чалавека, датах яго нараджэння і смерці, складзе сям'і і родзе заняткаў, веравызнанні і нацыянальнасці, а часам і змяшчаць выяву пахаванага.

СПІСЫ ЖЫХАРОЎ

Лёс другога прадзеда па мужчынскай лініі, Фёдара Агейчыка, таксама збоўшлага вядомы дзякуючы яго аўтабіяграфіі – праўда, не ўласнаручнай. Складзеная яна на не надта пісьменнай рускай мове, а запісаная ўвогуле староннім чалавекам, бо сам прадзед не ўмеў ні чытаць, ні пісаць. Тым не менш з гэтага дакумента мы можам даведацца, што нарадзіўся ён у 1896 годзе ў вёсцы Кабылічы (цяпер Пцічанская) на Пухавіччыне. Падчас Першай сусветнай вайны быў прызваны ў войска, быў на фронце каля Рыгі, а пасля стварэння Чырвонай арміі патрапіў у 1-ю конную армію Будзённага, служыў у абозе і браў удзел у штурме Перакопскага перашийка. Аб факце службы прадзеда ў Чырвонай арміі “з 23 лютага 1918 года” гавораць таксама пісьмовыя сведчанне ягонага аднавяскоўца і даведка, атрыманая з Цэнтральнага дзяржаўнага архіва Савецкай арміі.

У 1922 годзе прадзед вярнуўся на сваю радзіму, дзе праз дзесяць гадоў быў нават выбраны старшынёй мясцовага калгаса. Далейшы ягоны лёс вядомы ўжо са слоўна сваякоў. Так, у Вялікую Айчынную ён у войска ўжо не трапіў з-за кепскага стану здароўя.

Пашыраючы далягяды сямейнай гісторыі, з дапамогай апублікаваных у сеціве спісаў жыхарства за 1925 год, складзена на падставе архіўных дакументаў, па гэтай лініі мне ўдалося высветліць імя пра-

прапрадзеда – Васіль Агейчык. Як бачым, часам для атрымання такой інфармацыі дастаткова проста ўвесці ў сеціўны пошук неабходныя імя і прозвішча. Карысна таксама звяртацца па дапамогу ў адпаведныя генеалагічныя аб'яднанні, якія маюць свае старонкі ў сеціве альбо ладзяць сустрэчы ўжывую і могуць аб'ядноўваць як аматараў і спецыялістаў генеалогіі агулам, так і нашчадкаў аднога роду альбо выхадцаў з пэўнай мясцовасці.

АРХІЎНЫЯ ДАВЕДКІ

Сямейная памяць аб жанчынах часта захоўваецца ў значна горшай ступені, чым аб мужчынах. У нашай традыцыі не існуе такога паняцця, як “імя па маці” – а дужа шкада, генеалогіі гэта было б толькі на карысць. Таксама жанчыны, часцей за ўсё, вымушаныя змяняць прозвішча ў шлюбе. Вышэй гаворка ішла аб маіх продках-мужчынах – на жаль, прабабулі зазвычай былі домагаспадынямі, а таму аб іх жыцці захаваўся зусім мала дакументаў і звестак. Але бывалі адметныя лёсы і ў нашых жанчын. Прыкладам можа быць гісторыя майі прабабулі Элы Левінай, якая нарадзілася ў Мінску ў 1904 годзе і была ўзрэйкай. На момант пачатку Вялікай Айчызнай вайны яна ўжо была замужам за прадзедам Станіславам Доўнарам, і яны мелі чашчэра дзяцей – двух сыноў ад першага прабабінага шлюбу і дзвюх агульняных дачок.

У першыя дні вайны сям'я паспрабавала эвакуавацца, але ля Бялынічаў іх спыніў немескі дэсант. Давялося вяртацца ў Мінск, дзе яны ўсе разам і пражылі ўсе тры гады акупацыі, у самым цэнтры горада, у доме на плошчы Свабоды. Гэтая гісторыя можа падацца фантастычнай, але яе пацвярджаюць архіўныя крыніцы – так, паволье дакументаў, што захоўваюцца ў Дзяржаўным архіве Мінскай вобласці, прабабка пад зменным імем (“Берта Мендзя-

леёўна”) была зарэгістраваная на нямецкай біржы працы, што было абавязковай умовай для легальнага пражывання ў акупаваным горадзе. Якім чынам удалося выправіць пасведчанне асобы — дакладна невядома, але факт, што прабабулю не выдаў ніхто з суседзяў. Зрэшты, знешне яна не надта нагадвала яўрэйку, а таксама была глуханямой. У выніку такога цудоўнага збегу абставін у акупаваным Мінску ў снежні 1941 года нарадзіўся мой дзед.

БАЗЫ ЗВЕСТАК

Вельмі адметны лёс быў і ў прадзеда Леапольда Навіцкага, які нарадзіўся ля Самахвалавічаў пад Мінскам у 1915 годзе. З расповедаў сваякоў было вядома толькі, што ён яшчэ з даваенных часоў працаваў шафёрам. Далейшую біяграфію ўдалося рэканструяваць толькі дзякуючы выпадкова захаваным дакументам і базам звестак. Сёння ў сёвіце існуюць сайты, дзе з дапамогай аўтаматызаванага пошуку можна знайсці інфармацыю аб асобах, якія ўдзельнічалі ў Першай сусветнай і Вялікай Айчыннай вайне, былі рэпрэсаваныя савецкай уладай альбо вывезеныя акупантамі на працу ў Германію. Так, дзякуючы спісам рэпрэсаваных, удалося высветліць імя прапрапрадзедна Яна Навіцкага — прапрадзед Бенедыкт быў расстраляны па лжывым абвінавачванні ў 1937 годзе.

Прадзед Леапольд, тым не менш, ужо ў 1939 годзе быў прызваны ў Чырвоную армію, удзельнічаў у далучэнні Заходняй Беларусі да СССР і Фінскай вайне, а ў Вялікую Айчынную ваяваў на фронце да снежня 1943 года, калі патрапіў у палон. Адметна, што прытым прадзед лічыўся забітым, і ягонаму брату нават была накіраваная “пахаронка”, дзякуючы якой і ўдалося высветліць абставіны, пры якіх абарваўся прадзедзай баявы шлях, — гэты дакумент мне надаўна пашчасціла атрымаць ад сваякоў таго самага брата. З палону, зрэшты, прадзеду ўдалося шчасліва вярнуцца дадому — хай сабе і з падарваным здароўем, з-за чаго ён памёр у 1969 годзе ў веку 55 гадоў. Пра свой ваенны лёс прадзед не распавядаў нават уласным дзецям. У пасляваенным Савецкім Саюзе стаўленне да тых, каму ў гады вайны давялося трапіць у палон да ворага, доўгі час было не надта прыхільным. Тым не менш, дзякуючы росшукам, удалося аднавіць і гэтую трагічную старонку ў гісторыі роду.

Адзначаючы Год гістарычнай памяці, самы час задумашца аб тым, што агульная гістарычная памяць цэлай краіны складалася акурат з мноства сямейных успамінаў і гісторыі роду кожнага з грамадзян нашай дзяржавы. Без ведання і разумення ўласнай сямейнай гісторыі адчуць і зразумець гісторыю краіны ў поўнай ступені папросту немагчыма, як немагчыма ў поўнай меры спасцігнуць і сваю асобу, свой уласны жыццёвы шлях — бо ён багата ў чым прадиктаваны і перадвызначаны лёсамі, жыццёвымі практыкамі і традыцыямі нашых продкаў.

Антон РУДАК
Фота з сямейнага архіва

Пасадзі дуб Дамейкі

Сёлета ў Беларусі, а таксама па-за межамі нашай краіны будзе шырока адзначацца 220-годдзе з дня нараджэння сусветна вядомага вучолага-геолага, беларуса Ігната Дамейкі. Ужо запланаваныя навуковыя канферэнцыі і краязнаўчыя чытанні, мастацкія выставы і вечарыны памяці, прымеркаваныя да гэтай даты. А пакуль да іх ідзе падрыхтоўка, нібыта оперная ўверцюра, у Беларусі прайшла акцыя “Пасадзі дуб Дамейкі”. Далучылася да гэтай важнай і пачэснай справы і наша газета.

З ЧАГО ПАЧЫНАЕЦЦА...

А пачалося ўсё з абвесткі ў дзяржаўных СМІ. Гэтая абвестка заклікала беларусаў актыўна далучацца да Рэспубліканскай акцыі “Тызень лесу”, якая пад дэвізам “Пасадзі сваё дрэва” штогод праходзіць у нашай краіне ў сярэдзіне красавіка. Зерне, што называецца, трапіла на падрыхтаваную глебу. Тым больш апошні дзень акцыі прыпадаў на чарговы этап турнэ “Суботнікаў з “Культурай” (гл. “К” № 17, 2022), які мы разам з Арт-суполкай імя Тадэвуша Рэйтана планавалі правесці на Малой радзіме Ігната Дамейкі — у Вялікай Мядзвядцы (Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць). Так і прыйшла думка да зацятага змагання з хмыззём на падмурках сядзібы Дамейкаў дадаць яшчэ пасадку дубка ў гонар нашага слаўтага земляка.

Уласна кажучы, традыцыя ўшаноўваць памяць таго ці іншага гістарычнага дзеяча або пакідаць такую жывую памяць аб значнай падзеі памятным дрэвам старая ак свет. Не былі ў баку ад сусветных трэндаў і нашы продкі. Але ад дубоў у гонар князя Усяслава Чарадзея, караля Міндоўга ці князя Вітаўта або 100-годдзя Грунвальдскай бітвы, пэўна, не засталася ўжо і пнёў. І ўсё ж некалькі такіх імянных дрэваў прыходзяць у галаву. Напрыклад, дуб прафесара Віленскага ўніверсітэта Станіслава Юндзіла ў Шчучыне. Або два дубы ў Крашыне, якія пасадзілі ў 1884 годзе Ігнат Дамейка і ягоны малодшы сябра, паэт Антон Адынец. На думку краязнаўцаў, пры дубках быў пастаўлены камень, на якім быў выбіты надпіс на памяць аб гэтай падзеі. І нібыта выдзіў гэты надпіс не хто іншы, як самы вядомы крашынец — паэт-самавук і каваль Паўлюк Багрым (якога лічыць аўтарам вершыка “Зайграй, зайграй, хлопча малы”). Сёння замест таго каменя нясе варту іншы, з памятнай дошкай ужо ад нашых сучаснікаў. А вось дубы тая растуць і па сёння. Згадваецца і дуб, які быў высаджаны не так даўно ў Навагрудку, блізу сядзібы-музея Адама Міцкевіча.

ПРАЦЯГ ДОБРАЙ ТРАДЫЦЫІ

Ігнат Дамейка, без сумневу, кultaвая асоба на Гарадзеншчыне. Але ён і род яго шчыльна знітаваны таксама з Міншчынай і Берасцейшчынай. Таму ідэя злучыць ланцужком “дрэваў памяці” тры рэгіёны Беларусі з’явілася як цалкам лагічная.

І вось 15 красавіка дубкі ў гонар Дамейкі былі высаджаныя ў Жыбартоўшчыне (Дзятлаўшчына) і ў Новай Мышы (Баранавічына). 16 красавіка, у дзень Рэспубліканскага суботніка, да акцыі далучыліся іншыя раёны. Так, памятных дрэваў з’явіліся ў Шчучыне (Шчучыншчына), Гарадзеі і Студзёнках (Нясвіжчына) і Заслаўі (Міншчына). І, вядома, на месцы правядзення нашага суботніка — Вялікай Мядзвядцы (Карэліччына).

Але варта дадаць, што ў Новай Мышы і Вялікай Мядзвядцы была ўшанаваная памяць не толькі самога Ігната Дамейкі, але і ягоных найбліжэйшых сяброў, вядомых дзеячаў культуры — Яна Чачота і Адама Міцкевіча, Тамаша Зана і інш.

Хочацца выказаць шчырыя словы падзякі кіраўніцтву і супрацоўнікам дзяржаўных устаноў, якія падтрымалі акцыю “Пасадзі дрэва Дамейкі”, — ДУК Шчучынскі раённы цэнтр культуры і народнай

Новая Мыш

Крупавя

Шчучын

Вялікая Мядзвядка

Студзёнкi

Жыбартоўшчына

творчасці, Шчучынскі лясгас, Дзятлаўскі краязнаўчы музей (Алена Абрамчык і Вольга Пюшлева), Крупавецкая сярэдняя школа-дзетсад, ДУК Баранавіцкага раённага цэнтралізаванага бібліятэчнага сістэма, Навамышскі сельскі выканаўчы камітэт, Нясвіжскі раённы выканаўчы камітэт, Навагарадзійскі сельскі цэнтр культуры і адпачынку (Лідзія Галушко і Святлана Марто). А таксама гаспадарам колішніх маёнткаў Дамейкаў — Канстанціну Шуляку (Жыбартоўшчына) і Ігару Клімчанку (Вялікая Мядзвядка). І краязнаўцам — Валерыю Петрыкевічу, Анатолю Альшэўскаму (Дзятлава) і Аляксандру Абрамовічу (Студзёнкi).

Асобая падзяка валанцёрам Арт-суполкі імя Тадэвуша Рэйтана — Аляксандру Мачульскаму, Анатолю Новікаву і Ільі Чарняўскаму. З імі мы разам высадзілі дубок Дамейкі і пра-

вялі чарговы “Культурны” суботнік у Мядзвядцы. Ёсць упэўненасць у тым, што такая добрая і годная традыцыя высаджваць дрэвы памяці ў гонар гістарычных асоб і слаўных дзеячаў культуры будзе працягвацца і надалей. Бо, як кажуць, іржа точыць жалеза, вада — камень, а дрэвы, калі іх садзілі з любоўю, жывуць і нясуць людзям і наваколлю радасць!

P.S. Пра тое, якое месца для роду Дамейкаў займае кожны са згаданых рэгіёнаў, чытайце ў артыкуле “Турыстычны маршрут “Шляхам Ігната Дамейкі”, што змешчаны ў гэтым жа нумары.

Зміцер ЮРКЕВІЧ

Даведка

Ігнат Дамейка — вядомы беларускі і чылійскі грамадскі дзеяч, навуковец. Філатат, геолог, мінеролаг, этнограф, рэктар Чылійскага ўніверсітэта, “Вялікі адукатар” і Нацыянальны герой Чылі — гэта ўсё пра яго. Паходзіў са старога беларускага шляхецкага роду Дамейкаў. Прышоў на свет у 1802 годзе ў вёсцы Вялікая Мядзвядка (Карэліцкі раён). Пакінуў свет у 1889 годзе ў сталіцы Чылі — Сант’яга.

Дзевяць гадоў таму фатограф Сяргей Лескец пачаў даследаваць беларускае знахарства. Ён задумаў стварыць серыю партрэтаў вясковых бабуль — апошніх носьбітак старадаўняй традыцыі. Але на фотаздымках творца не спыніўся і нядаўна выпусціў кнігу "Шэпт" з экспедыцыйнымі запісамі і падарожнымі нататкамі.

— Раней вы стварылі фотапраект аб жыхарах беларускіх аграгарадкаў, потым узятліся за традыцыйнае замой, якую захоўваюць вясковыя бабулі. Адкуль такая цікавасць да правінцы?

— У нас шматлікія медыя канцэнтруюцца на Мінску, не звяртаючы ўвагі на сапраўдную глыбінку. У мяне было разуменне, што гэта вартая ўвагі. Плюс адсочваў, чым займаюцца прафесійныя фатографы ў іншых краінах, якія тэмы яны закрэаюць. У свой час мне падабаліся практыкі амерыканскага фатографа Алека Сота. Ён з велізарнай камерай ездзіў па краіне, адкрываў для сябе аднапавярховую Амерыку, звычайных людзей, іх разуменне прыгожага. Мне стала цікава зрабіць нешта падобнае тут. На жаль, многія абрады ладзяцца нібыта для журналістаў. Мне ж хацелася далучыцца да нечага некрутанутага, таямнічага. Таму з'явіўся "Шэпт".

— У экспедыцыйнай эхалі па фотаздымкі, а па выніках яшчэ і кнігу выдалі. Што падштурхнула фатографа пачаць пісаць?

— Так, я ехаў па фотартрэтаў і ніколі не думаў кніжку пісаць. Проста, маючы этнаграфічны бэкграўнд, разумеў, што магу натрапіць на цікавыя гісторыі. Наладзіў супрацоўніцтва з Акадэміяй навук і перыядычна аддаваў матэрыялы доктару філалагічных навук Таццяне Валодзінай, нешта друкавалася ў зборніках. Але задумка была выбухнуць менавіта фотаальбомам з невялікімі гісторыямі на беларускай і англійскай мовах. Выданне добрай якасці патрабуе вялікіх грошай, і я вырашыў сабраць іх на краўдфандынгавай платформе, для якой трэба было напісаць невялікі тэкст. Думаў, намалачу вялікі тэкст са сваімі ўражаннямі, а лішняе потым адсяку. Таксама мне трэба было выдзіць галаву, бо ўсе гэтыя эмоцыі, перажыванні, успаміны не давалі працягваць працаваць як фатографу, творчай асобе.

У Беларусі нідзе друкавацца не хацелі, каб не нашкодзіць героям. Была падобная гісторыя. Зрабіў публікацыю пра знахарку Яніну Снежку на адным партале. Мясцовасць, вядома, не пазначыў, але потым пабачыў прозьму камментарыяў з пытаннем, як адшукаць гэтую бабульку.

Перыядычна публікаваў нешта ў замежных медыя, але тут пытанне хутчэй у грашах. Для мяне прынцыпова было даведацца пра краіну, якой яна ёсць, праз падарожжы. Плюс здымаў на стужку, што не так танна. Ганарар дазваляў мне, умоўна кажучы, месяц ездзіць у экспедыцыі і шукаць людзей. Таксама трохі адваваў тэму ў палякаў, бо яны на ўвесь свет раскажваюць пра таямнічае Падляшша як ледзьве не адзінае месца, дзе такая трады-

Сяргей Лескец

Занатаваць магічны шэпт

цыя захавалася.

— Дарэчы, дзе яшчэ падобна з'ява па-за межамі Беларусі захавалася?

— Натуральна, гэтая традыцыя калісьці ў падобных формах была пашыраная на ўсю Еўропу. Нешта ёсць ва Украіне, у Балгарыі, на рускай поўначы. І навукоўцы нават даследавалі сярэдневяковую нямецкія замовы, якія маюць паралелі з беларускімі па рытміцы, па канструкцыі, па вобразнасці. Але там добра працавала царква ў свой час.

— А ў нас якім чынам архаічная традыцыя суіснавала з хрысціянствам?

— Вынішчалася з'ява мэтанакіравана, бо карані яе паганскія. Навукоўцы сцвярджалі, што гэта адна з першых формаў фальклору, якая з'явілася ледзьве не з нараджэннем слова, раней за календарныя песні. Добра працавала каталіцкая царква. Калі браць Заходнюю Беларусь, там амаль не захаваліся архаічныя абрады. Засталіся яны на Палессі: ізаляванае грамадства, балоты, цяжкадаступнасць. Калі каталіцкія святары пераважна былі прыезджымі, то праваслаўныя — мясцовымі. Дзед быў святаром, сын, унукі. І яны мусілі неяк прыстасоўвацца да сацыялізму. Ёсць цікавыя выпадкі. Напрыклад, дом адной знахаркі насупраць Мясарскага касцёла, і бабулька сябрала з мясцовым ксяндзом.

Што тычыцца саміх знахарак, яны не разумеюць, што замовы маюць паганскія карані, лічаць сябе божымі людзьмі. Яны шчырыя верніцы, трымаюць пост, не лечаць у святых. Пыгаеш у бабулькі, хто яе навучыў. Яна кажа, што хадзіў дзядок па вуліцы, паклікаў і навучыў. А гэта вобраз падарожнага Бога — распаўсюджаны ў нашым фальклору. Ён жа процістаяў і нас. У вобразе дзядулі спускаўся з нябёсаў па драбінах,

хадзіў і павучаў людзей добраву. Паводле легенды, запісанай Таццянай Валодзінай, Бог сышоў да людзей і навучыў іх лячыць травамі ды замовамі.

— Такая сустрэча — адзіны шлях атрымаць веды?

— Ёсць прыродныя знахары, а ёсць навучаныя. Да прыроднага нехта мусіць прыйсці ў сне, перадаць словы. Лічылася, што прыродныя нашмат мацнейшыя, бо нібыта атрымалі дар наўпрост ад Бога. А вучылі ў дзіцячыя гады, калі розум самы свежы, не затлумлены нічым. Вельмі сур'ёзна выбіралі тых, каму можна перадаць веды. Нават сярэд свайх дзяцей выбіралі самага-самага. Калі ты навучаны ў дзіцстве, павінны дайсці да пэўнага перыяду, каб пачаць лячыць. Напрыклад, у жанчыны гэта час, калі яна ўжо не можа зацяжарыць, бо так яна страчвала луннасць з нашчадкамі і, выводзячы хваробы, не магла нашкодзіць ім праз кроўныя сувязі.

— Адна з гераінь раскажвае, што пачала замаўляць ваду, калі моцна

захварэў яе муж, а потым чужыя людзі даведліся і пачалі хадзіць з просьбамі. Ад знаёмай бабулі-шаптухі чуў, што яна пачала лячыць, калі сама перажыла значныя праблемы са здароўем. Нейкая ўласная бяда — гэта этап пасвячэння?

— Часцей так. Праз нейкую пакутніцкую ініцыяцыю нібыта большую сілу атрымлівалі. Была бабулька, чыіх дзяцей немцы падчас вайны спалілі ў хаце. Яна пасля ўсё жыццё не магла займець новых дзяцей. Гэта вялікая трагедыя для яе была. Ездзіла і шукала нейкага паратунку, а яе між іншым вучылі знахарству. Навучылася, людзей ратавала і сама дзвюх знахарак выхавала. Увогуле гэтыя веды патрабуюць самахваранасці, бо ты ўжо не будзеш жыць нармальным жыццём, калі маеш сілу.

— Знахаркі ўсведамляюць уласную выключнасць? Ці ганараша яны здольнасцю лячыць?

— Няма там гонару. Гэта жыццё, ад якога ты больш будзеш пакутаваць, бо да цябе ў любы час можа нехта прыйсці па дапамогу.

І ты не маеш права браць грошы, а значыць, між іншым трэба і карову даглядаць, і парасят карміць. Тым больш вёска — такі мурашнік, дзе цябе хутка паставяць на месца, калі пачнеш важнічаць. Знахаркі нават стараюцца не афішаваць свае здольнасці. Калі ўжо прыціснула, прапануюць палячыць. Для старэйшага пакалення гэта ўвогуле табуваная тэма. Пазней, як усе дзверы мне адчыніліся, наадварот было прыемна, калі адна бабулька адмовілася распаўсюдзіць. Асаюда, што людзей не згрызла сучаснасць і яны працягваюць верыць у моц замой, што традыцыя засталася нечым некрутанутай, цнатлівай.

— Як жа яны сілы аднаўляюць?

— Кожны па-свойму. Яніна Снежка казала, што хадзіла ў лес. Па сваіх сцэжках, па якіх у дзіцстве бегала. Там недалёка іхні хутар стаяў. Але часцей дапамагае проста паспаць. Бабулькі кажуць, што стараюцца пад вечар шаптаць, калі ўжо на сон хіліць. Так лягчы перанасці, бо шмат у каго балюча праходзіць. Галаўны боль, ціск павышаецца. Такі стан, які анальгінам проста не зняць.

— На вашу думку, чаму сучасныя людзі разлічваюць на дапамогу знахарак?

— У чалавека ёсць такое разуменне датычнасці да чагосьці вышэйшага. Семдзят гадоў атэізм насаджалі, а людзі ўсё роўна неяк захоўвалі веру. Чалавештва заўсёды імкнулася да нечага вышэйшага, бо, напэўна, нейкая ўнутраная патрэба існуе ў людзей. Да таго мы ўсе з вёскі. Там нашы карані, наша метафізіка. Не адно — два-тры стагоддзі глабальных ператасаванняў і змен патрэбна, каб гэта выкарніць са свядомасці. Ёсць нешта невытлумачальнае, што дапамагае гісторыю, як яна хлопчыка, які сем гадоў не хадзіў, паставіла на ногі. Процьма такіх здарэнняў. Дарэчы, большасць гарадскіх спекулянтаў робяць прывязку да архаічнай традыцыі і на гэтым выязджаюць. Традыцыя трансфармуецца. Напрыклад, знікае цэлы пласт замой для хатняй жыцця: яны неактуальныя, бо мала хто цяпер трымае кароў ці свіней. Але я ўпэўнены, што традыцыя будзе жыць. І перажыве нават спевы, калядаванне, бо яна вельмі практычная.

Даніл ШЭЙКА
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Кніга Сяргея Лескеца "Шэпт"

Аляксандр Шапо. Па слядах маладых багоў

Амаль да канца мая гэтага года ў Віцебскім мастацкім музеі экспануецца выстава скульптара Аляксандра Шапа “Маладыя багі”. Лаўрэат шматлікіх прэмій у галіне скульптуры і літаграфіі, чые выставы праходзяць у многіх выставачных залах Еўропы, прытрымліваецца ў сваёй творчасці традыцый вялікіх грэкаў.

Слова “скульптура” ў перакладзе з латыні значыць “высякаць”. На латыні даўно не размаўляюць, але яна стала моўнай асновай некалькіх краін.

З іншага боку, на асновы еўрапейскай цывілізацыі вялікі ўплыў аказала грэчаская філасофія. Грэкі знайшлі ў чалавечым целе божую іскру. Чалавек перастаў быць нікчэмнасцю, дробязцю.

“Душа чалавека не затухае. Яна складзена з агню. Доля мудрага быць вечно напоўненым агнём пошуку ісціны”, — пісаў за паўстагоддзя да нашай эры Геракліт з Эфеса.

Платон, Сакрат, Арыстоцель і іх вучні заклалі падмурак сучасных культурных, гуманітарных і духоўных каштоўнасцей. І мяркуючы па ўсім, у сваёй творчасці скульптар Аляксандр Шапо прытрымліваецца традыцый вялікіх грэкаў.

ПРЫСВЯЧЭННЕ БАЦЬКАМ

Бываюць ілюстрацыі кніжных, а Аляксандр Шапо да юбілею зрабіў скульптурна-графічную.

14 літаграфій і 8 бронзавых скульптур — гэта дасканалае вывучэнне грэчаскіх міфаў, “Іліяды” і зварот да пласта філасофскіх разважанняў і адукацыі.

А яшчэ выстава — прысвечэнне бацькам, якія выхавалі і паставілі мастака на творчы шлях.

Аляксандр паходзіць з мастацкай дынастыі Шапо. Ён адзін з трох

сыноў Уладзіміра Шапо — мастака, для якога сям’я, творчая незалежнасць і духоўныя каштоўнасці — галоўныя жыццёвыя арыенціры.

Бацькі Аляксандра сустрэліся і закахаліся ў час вучобы на мастацкім факультэце педагагічнага інстытута. Яшчэ не наралізіўшыся, будучы мастак адчуваў вадар фарбы.

Сям’я пераехала ў Наваполацк, і хлопчык пайшоў у Дзіцячую мастацкую школу. Далей была вучоба ў гімназіі-каледжы мастацтваў імя І.В. Ахрэмычкі, а потым — у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Цяпер Аляксандр Шапо — вядомы мінскі скульптар. А Віцебск, Наваполацк і Полацк — гарады яго дзяцінства.

Па словах мастака, Віцебск вельмі паўплываў на яго творчае станаўленне. Асаблівы стыль і кірунак на будучыню і мастацкае развіццё стварыў Юдэль Пэн. Ён першы заўважыў талент малечы Мойшы Шагала. Менавіта Пэн заклаў вытокі віцебскай мастацкай школы.

З вялікай павагай Шапо гаварыў пра віцебскіх скульптараў Аляксандра Гвоздзікава і Аляксандра Слепава. Яны прыйшлі павіншаваць свайго калегу і адзначылі яго таленавітасць.

Зрэшты, майстэрства Аляксандра Шапа адзначана і калегамі, і высокімі прадстаўнікамі шматлікіх нацыянальных і міжнародных конкурсаў графікі і скульптуры.

Самым знакавым скульптаром лічыць Міжнароднае трыенале друкаванай графікі ў Кочы (Японія) 2008 года, дзе ён стаў пераможцам.

Музеі, галерэі і асабістыя калекцыі маюць работы Шапо. Яго манументальныя працы таксама ўпрыгожваюць вуліцы гарадоў Беларусі, Украіны, Літвы і Расіі.

МАЙСТАР, ЯКІ РАЗМАЎЛЯЕ СА СВАІМІ ЭКСПАНАТАМІ

Сучасная скульптура Аляксандра Шапо — гэта спалучэнне грэцкага, рэалізму, гумару, палкасі і назірання.

Доктар мастацтвазнаўства, прафесар Таццяна Катовіч ахарактарызавала стыль выканання скульптуры і літаграфіі як нешта “інтэлектуальна цудоўнае”.

“Я ў захапленні ад стылю скульптурнага адлюстравання міфальных герояў «Іліяды». Архетыпы Антыгоны, Ахіла, Ісмены, Касандры — гэта вобразы, напоўненыя трагізмам і пачуццямі

Асабліва мяне ўразілі трагізм, арыгінальнасць і страсць Касандры. Так перадаць гора жанчыны, якую адрынута Апалон пакараў прадбачаннем, можна толькі з вялікай любоўю.

Мастак не проста адлюстроўвае — ён размаўляе са сваімі экспанатамі.

Стыль выставы — постмадэрнізм, а не авангард мінулага стагоддзя. Гэта свет следу ў графіцы і скульптуры.

Я мару, каб падобных арыгінальных твораў на віцебскіх вуліцах было болей. Бо сёння плакаць хочацца, глядзячы на тапорных паўлінаў, тыграў і іншы трэш”.

Асабліва мяне ўразілі трагізм, арыгінальнасць і страсць Касандры. Так перадаць гора жанчыны, якую адрынута Апалон пакараў прадбачаннем, можна толькі з вялікай любоўю. Мастак Аляксандр Шапо не проста адлюстроўвае — ён размаўляе са сваімі экспанатамі.

Таццяна КАТОВІЧ,
доктар мастацтвазнаўства, прафесар

ТАЙМНІЦЫ ТВОРЧАСЦІ

Мастак падрабязна расказаў глядачам пра тэхналогію стварэння вобразаў.

Цікава было даведацца пра цяжкасці і асаблівасць каменнага адбітка:

“Графічная выява наносіцца на камень, і друкуецца некалькі папярочных адбіткаў. Калі літаграфія шматкаляровая, то малюнак наносіцца на паверхню некалькі разоў і рысы канчатковага адбітка павінны дакладна супадаць.

Такая праца, акрамя спецыяльнага абсталявання, патрабуе лапамогі”.

20 гадоў Аляксандр Шапо працаваў з выдатным майстрам дру-

ку, які дасканала валодаў усімі магчымымі прыёмамі, — Дзмітрыем Васільевічам Малатковым.

Ён шырока вядомы сярод скульптараў. Не на адной выставе мегазнакамітыя майстры адзначалі ўзровень працы Малаткова.

Аляксандр Шапо раскажаў і пра свой шлях да захаплення графікай на камені:

“Я вельмі люблю графіку. Гэта адзін з галоўных этапаў адукацыі мастака. Аловак, вугаль, туш, чарніла — гэта шчырае адлюстраванне і першы этап стварэння любой работы.

У адрозненне ад скульптуры, дзе магчымы дапрацоўкі і змены, графічны адбітак — канчатковы варыянт. Таму малюнак і тэхналогію друку распрацоўваюць з ювелірай дакладнасцю і толькі першыя адбіткі маюць мастацкую каштоўнасць.

На кожнай літаграфіі абавязкова ўказваецца нумар адбітка і аўтарства мастака і друкара.

А яшчэ мяне вабіць стыль яго. Вядома, што непараўнальнымі майстрамі адлюстравання аголенай натуре былі старажытныя грэкі. Чалавечая цела — гэта вельмі прыгожа. Я вывучаў анатомію і трэніраваў сваё майстэрства, каб знайсці ўласную трактоўку. Думаў, як захаваць і ўдасканаліць гэты стыль.

Я лічу, што аснова кожнай творчасці — гэта чалавек, яго знешні арыс і агромністы скрутак супярэчлівых пачуццяў. Часта мы ёсць не тое, што звонку.

Я імкнуся ў сваёй працы перадаць шматгранную чалавечую натуру”.

Прыісці ў Віцебскі мастацкі музей, каб апазіць маштабную працу Аляксандра Шапо, можна да 22 мая.

Жанна ІВАНОВА

У Слоніміскім драматычным тэатры адбылася прэм'ера спектакля па п'есе маладога расійскага драматурга Яўгенія Кісільвай "Трэцяе вока". Паставіла спектакль рэжысёр Вікторыя Міхальчык.

Сцэна са спектакля "Трэцяе вока"

"Трэцяе вока" з'явілася...

Дарчы, на прэм'еру спектакля завітала шмат гасцей, сарод якіх былі педагог па рэжысуры, загадчык кафедры рэжысуры БДАМ Віталь Катавічкі, супрацоўніца Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Лізавета Грынкевіч, доктар мастацтвазнаўства Вераніка Ярмалінская, тэатразнаўца Вольга Скарцова, намеснік начальніка аддзела культуры-асветнай работы Гродзенскага аблвыканкама Вольга Багдановіч і загадчыца аддзела культуры Слонімскага райвыканкама Галіна Данільчык.

А цяпер — пра што сам спектакль? Пра што напісала п'еса малады драматург з Урала, вучанца вядомага рэжысёра і драматурга Мікалая Каляда? Чаму п'еса зашкілава слонімскага рэжысёра? Заеца, сюжэт проста...

Твая заплаціць накоплены грошы за тое, каб малую дачку Ксюшу прынялі ў школу для здольных вядомага рэжысёра і драматурга Мікалая Каляда? Чаму п'еса зашкілава слонімскага рэжысёра? Заеца, сюжэт проста...

4 мая ў Белдзяржфілармоніі з нагоды 30-гадовага юбілею Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь, музычная капэла "Санорус" рытуе ўнікальную праграму, напоўненую яркім сонечным святлом і святлою атмасферай.

Страм фа мінор Фрэдэрыка Шапэна. Другое адзяленне адкрыецца прэм'ерам для Беларусі выкананнем твора сучаснага латыскага кампазітара Георга Пелецыса "Аліўя" для мешанага хору а сарбела. Гэты твор стане свеасаблівым эпіграфам да напоўненага аптымізмам і сонечным святлом "Магіфікатаў" брытанскага кампазітара Джона Ратэра, які прагучыць у выкананні салісткі Вільяма тэатра Беларусі Вольгі Маліноўскай (сапраны), хору і аркестра капэлы.

"Санорус" падчас выстулу

даць ім шчасця, пазбаўляючы пры гэтым магчымасці набыць уласную самастойнасць. Таму дзеці часам даваюцца гэтай самастойнасці не самым добрым чынам. Ды і заўсёды не хапае грошай, якія даюцца вельмі цяжка. П'яніца-вартаўнік-дырэктар Пётр Іванавіч у спектаклі на гэты конт так разважае: "Чапаеву высокадухоўнаму пра грошы думаць неспада! Прыязьміце. Я сабе трэцяе вока адрэжу". Грошы на духоўным узроўні — усёго толькі прышчы...

Рэжысёр Віталь Катавічкі пасля прагляду сказаў пра вельмі добрую рэжысёрскую задумку і што рэжысёру Вікторыі Міхальчык трэба працягваць ставіць спектаклі, бо яна адувае "элементы рэжысёрскага рытму". А "пра рытм складаецца сцэнічная сітуацыя, адчуваецца структура пастаноўкі, дыялог "прысэр"». Рэжысёр таксама пажадаў не баяцца надалей загружаць спектаклі і сцэну святлом.

Сяргей ЧыГрын Фота аўтара

"Графіка года" гастралюе

У Мастацкай галерэі Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка апошняй дні праце прывезена са сталымі выстава "Графіка года '21". На ёй прадстаўлена частка твораў, што рэжысёр экспанавалі ў Мінскім палацы мастацтва. "Графіка года" — гэта творчы конкурс, што ўжо мае сваю гісторыю. Упершыню ён праводзіўся ў 2017 годзе. Мэта конкурсу — выяўленне маладых талентаў, перспектывных напрамкаў і, наокупкі гэта магчыма, аб'ектывная ацэнка стану і дасягненняў беларускай школы графікі.

Раман Сустай. З серыі "Extinct"

Фёдар Шурмялёў. "Хаци і сколе"

У экспазіцыі творы мастакоў, адзначаных на конкурсе. Гэта Марыя Сыравкаш, Марыя Кошалева-Ліхота, Ганна Мельнікава, Андрэй Басалыга, Вольга Парэзлава, Кацярына Коўзус, Вольга Жэбіна. А ўвогуле больш за 70 работ 32 аўтараў.

Ішчэ на пачатку сакавіка ў Полацк на сустрэчу з аматарамі мастацтва прыязджала група мінскіх мастакоў і мастацтвазнаўцаў. У складзе групы былі куратар выставы Андрэй Басалыга, мастак-графік Вольга Нікішан, мастацтвазнаўца Мікалай Паграноўскі, Наталія Шаранговіч і аўтар гэтых радкоў.

Андрэй Басалыга распавёў пачынаючы, што прыйшлі на сустрэчу, пра тое, як ладзіцца творчы конкурс і паводле якіх крытэрыяў вызначаюцца лаўрэаты. Галоўнае, канешне ж, прафесіяналізм. Усё астатняе да творчасці самых шырокіх аматараў.

Удзел у выставе, у канкурсе — гэта такі ж важны чынік творчага досведу, як і праца ў майстэрні. Ншы раз быў вельмі цяжка выйсці са сваім творам на публіку, прадставіць і ты таленавіты аўтар, і ты не маюць спецыяльнага саюза мастакоў, дбаючы пра папулярнасць мастацтва як такога, вітае даччыненне да творчасці самых шырокіх аматараў.

Вольга Парэзлава. З серыі "Возера ў Паўтанова"

арт-аб'ект тэра намаганні часам не меншыя, чым пры стварэнні літаграфіі ці афорта. Да таго ж такім жа звыклым інструментам, які аловак ці гэндаль, становіцца для мастака кам'ютар.

Мікалай Паграноўскі гаварыў пра цяжкасці, з якімі сутыкаюцца члены журы на палобных конкурсах. Каму даць перавагу: сталому майстру, які ў чарговы раз засведчыў свой статус мэтра, ці пачаткоўцу, што яшчэ толькі назіпавае майстэрства, але інтуітыўна ці асэнсавана знайшоў нешта новае, дагэтуль у нас не бачанае? Каб захаваць аб'ектывнасць, каб не змяншаць розніцы "вагавыя катэгорыі", на конкурсе ёсць розныя намінацыі. Але усё адно суб'ектывнасці цяжка пазбегнуць. Таму і складаецца журы з людзей з рознымі густамі і розным творчым досведам.

Ад гледачоў былі пытанні пра тое, чым зачэпілі журы конкурсу канкрэтыя работы, прадставленыя ў ладзеянай экспазіцыі. Сумоёе аказалася карысным і для гасцей, і для гаспадароў. Саюз мастакоў збіраецца і надалей ладзіць палобны імпрэзы ў розных рэгіёнах, у розных культурніцкіх асяродках краіны.

Пётр ВАСІЛЕЎСКІ Фота з выставы "Графіка года'21"

Стры і хоры працуюць вы со ка пра фе с і й н я артысты, музыканты і салісты — пераможцы розных міжнародных конкурсаў.

За трыццацігадовую гісторыю капэла надзейна заняла сваю нішу ў беларускім музычным жыцці. Свеасабліваць творчасці калектыву заключалася ў тым, што яго праграмы нароўні з жывым музычным суправажэннем уключаюць у сабе элементы драматыі. Штогод рэпертуар капэлы папаўняецца 10-14 новымі праграмамі. У насамроч вельзіны рэпертуар капэлы ўваходзіць больш за 1000 твораў розных эпох і жанраў: оперы, апэраты, кангаты, араторы і камерныя канцэрты, рок-балалы, песні сучаснай эстрады і спектаклі для дарослых і дзяцей. Капэла выконвае творы духоўнай і свецкай музыкі беларускі і замежных кампазітараў мінулых стагоддзяў і сучаснасці, актыўна супрацоўнічае з сучаснымі аўтарамі, пра-

пагандае беларускае музычнае мастацтва ў кантэксце сучаснай еўрапейскай і сусветнай культуры. Многія кампазітары не проста давораюць музычны капэле першае выкананне сваіх твораў, але і ствараюць сацыяльны менавіта для гэтага калектыву. Усё гэта сведчыць аб універсальнасці і рознабаковасці прафесійнага ўзроўню калектыву. Капэла ўвесь час знаходзіцца ў пошуку новых форм самавыяўлення, мінюцца, худаскальваецца. Таму яе высокае выканальніцкае майстэрства і прафесійнасць мастацтва ўзровень неаднаразова былі павержаны званнем лаўрэата ў конкурсах і фестывалях камернай і духоўнай музыкі, такіх як міжнародныя фестывалі "Славянскі базар у Віцебску", "Мінская вясна", "Беларуская музычная вясень", "Музы Насвіжа", "Званы Сарыі", "Магутны Божа" (Беларусь), "Сакра-сонг", "Гайнаўка" і "Мен-

Даведка

Галоўны дырэктар Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь, музычная капэла "Санорус" Мінскай вобласці Вячаслаў Ларын — харавы і аркестравы дырэктар, кампазітар, педагог. Скончыў Мінскае дзяржаўнае музычнае вучылішча імя М.І. Глінкі па спецыяльнасці "Харовае дырыжыраванне", Беларускае дзяржаўнае акадэміі музыкі па спецыяльнасці "Харовае дырыжыраванне", "Опера-сімфанічнае дырыжыраванне", "Музычнае мастацтва". Вячаслаў Ларын — пераможца шматлікіх міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў і фестываляў. У якасці дырэктара гастралюе ў Расіі, Польшчы, Германіі, Галандыі і Вялікабрытаніі. З'яўляецца старшым выкладчыкам кафедры аркестравага дырыжыравання і інструментуі, кафедры харовага дырыжыравання і кафедры опернай падрыхтоўкі і харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага акадэміі музыкі. Аўтар і арт-дырэктар Адкрытага конкурсу харавых кампазітараў імя У. Тэраўскага.

Мабільная бібліятэка з Астраўца на "кніжным прывале"

Я мог бы пазнаёміцца з Іванам Антонавічам яшчэ ў свае школьныя гады, бо дэлегацыі пісьменнікаў тады вельмі актыўна вандравалі па краіне. Ды і ў рэдакцыю пастаянна прязджалі сталічныя літаратары, каб праналізаваць нашу дзейнасць. Куды знікла гэтая карысная завязьдэнка?.. Дык вось, тады мне не пашчасціла — хварэў, а вось калі працаваў у "ЛіМе", пастараўся зрабіць усё, каб пазнаёміцца з Іванам Антонавічам. У мяне, атрымліваецца, тры адукацыі — сярэдняя спецыяльная, вышэйшая і ад Янкі Брыля. Ён распавядаў пра сваё бачанне літаратурнай класікі, пра Заходнюю і Усходнюю Беларусь, пра тое, што не ўвайшло ў кнігу "Я з вогненнай вёскі". Распавядаў, але не для друку.

КОШТ ШЧЫРАГА СЛОВА

Пісьменнік, асабліва сталічны, павінен быць частым госцем не толькі раённых ды абласных, але і сельскіх бібліятэк. Ён — сумленне нашай, а ягонае шчырае слова павінна абнадзейваць, весці, натхняць, рабіць усё тое, для чаго і прызначана сапраўдная літаратура. І не павінны быць такія сустрэчы рэдкімі. Запрашайце да сябе Андрэя Федарэнку, ён не толькі празаік, але і бібліятэкар. Не алмовацца ад такіх сустрэч Віктар Шніп, Леанід Дранько-Майсюк,

сталага веку, якія знаходзяцца пад медыцынскім наглядам. У Міхалішкаўскай СБ дзень пачаўся з зарадкі пад музыку. Далей сярэдніх кніжных сталажоў правялі спартакіяду! Рытанская кніжніца арганізавала вусны часопіс "Дрэньныя звычкі — зона рызык!". А Варанянская ладзіла брэйн-рынг "Наперад па дарозе здароўя!". Альховіцкая сельская бібліятэка зацікавіла ўсіх квістам "Здароўю старт".

ТЭАТРЫ БЫВАЮЦЬ РОЗНЫЯ

Метадысты Навагрудскага раённага цэнтру культуры і народнай творчасці паведамляюць пра тое, што ў 65 гадоў жыццё толькі пачынаецца. Так лічаць удзельнікі народнага клуба аматараў тэатра "Мудрасць Плюс", рэжысёрам якога з'яўляецца Іна Гайба. Нядаўна была прэм'ера па т'есе Васіля Ткачова. У рэпертуры калектыву — ужо чатыры спектаклі. А на Смаргоншчыне дзейнічае тэатр гульні "Завалатар". Самадзейныя артысты запрасілі ў РЦК выхаванцаў дзіцячага садка № 15, пагулялі з імі, паказалі бібліятэку, касцюмерную. Але ўразілі дзетак закуліссе і сцэна, якія сапраўды маюць магчымасць уплыву на людзей, схільных да творчасці.

ПРАЙСЦІСЯ ПА РОДНЫХ ВУЛІЦАХ

Галоўны бібліятэкар па арганізацыйна-маркетынгавай дзейнасці інфармацыйна-бібліятэчнага аддзела Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтру Карына Ошва распавяла пра арганізаванае знаёмства чытачоў з помнікамі і гістарычнымі мясцінамі. "У Путрышкаўскай бібліятэцы правялі краязнаўчую гадзіну, — паведамляе аўтарка, — і разам з юнымі чытачамі ўсклаі кветкі да помніка загінулым у 1944 годзе вызваляцям ад фашыскай навалы. А ў Квасюўскай сельскай бібліятэцы ладзілі літаратурна-гістарычны экскурс "Вуліцы роднага сорада". Віртуальная вандроўка прайшла па Гродне".

А гэтая навіна — са Смаргонскага раёна. Аўтарка допісу — метадыст мясцовага РЦК Вольга Крыванкова. Вось пра што яна піша: "Прайшла вандроўка "Веліч былога", якую арганізавала наш метадыст па музеях і ахове гісторыка-культурнай спадчыны Наталля Чудакоская. У вандроўцы прынялі ўдзел людзі "залатога ўзросту".

ПАЛЯВАЯ ЧЫТАЛЬНАЯ ЗАЛА

Пра дзейнасць аўтабібліятэкі працягвае распавядаць Вольга Заянчокўская, бібліятэкар Астравецкай раённай бібліятэкі. На гэты раз бібліятэкары напярэдні Дня Вялікай Перамогі перааправіліся ў вайсковую форму і наведлі вёскі Смілі і Кумпяны з акцыяй-марафонам "Пра вайну вершамі і песнямі". Пад святочную музыку бібліятэкары абслугоўвалі чытачоў, уручылі ім сімвалічныя паштоўкі-трохкутнікі, чыталі вершы пра вайну. Дзейнічала і палявая чытальная зала.

Шанюныя, пішыце нам пра цікавае!
Сустрэнемся праз тыдзень. Бе-
ражыце сябе!

Яўген РАПН

Пісьменнік і бібліятэка

Пісьменнік і чытач... Ці сінанімічнае — пісьменнік і бібліятэка. Гэтая тэма цікавіла заўжды. Раз-пораз нашы падпісчыкі ды чытачы звярталіся да яе і на старонках "К". Але не так часта, як хацелася б. Напэўна, ёсць таму прычыны. Чытачы павінны арыентавацца ў творчасці літаратара. Літаратару не пашкодзіла б ведаць, як трымаць чытацкую аўдыторыю "зацуглянай". Відаць, не заўжды гэтыя ўменні супадаюць і прыносяць творчае задавальненне абодвум бакам. Як зазначыў класік, трэба цяплява вучыцца любіць і суперажываць.

Ля помніка савецкім салдатам у вёсцы Путрышкі Гродзенскага раёна

Тэатральны калектыв з Навагрудка "Мудрасць Плюс" заўжды малады і бадзёры

кую мову з літаратурай, лічыўся больш чым народным. Ён быў сваім, родным, і да яго ішлі людзі па парадку. А якімі духмянымі яблыкамі ён частаваў увосені? Пісьменнік сышоў ад нас, але ягоныя творы, як жаўрукі над палеткамі, лунаюць высока і гукаць у беларускай прасторы пранізлівай песняй.

МІРАЖЫ ЛЕНІНА

Так, сапраўднаму пісьменніку варта пры жыцці аддаць належнае. На Ганцавіччыне, у вёсцы Малыя Кругавы, ёсць вуліца Віктара Гардзея — празаіка, паэта, перакладчыка. Лепшая факта ў доказ сваіх думак не прыгадваю. Але ці не адзінкавы ён?

Як па мне, дык кожная бібліятэка павінна мець імя. Ва Ушацкім раёне, у Кублічах, ёсць сельская ўстанова, якая носіць імя Васіля Быкава. Блискучы брэнд, які неабходна як мага хутчэй раскручваць. Але хто з вас ведае пра гэтую бібліятэку?

А Гомельская абласная ўніверсальная бібліятэка носіць імя Леніна. Хто сёння будзе раскручваць такі брэнд? Між тым установа — надзвычай прстойная. І кандыдатур на вакантнае брэндавае месца хапае: Шамякін, Навуменка, Мележ, Макаёнак, Сачанка, Сяркоў, Сыс... Родная Гомельшчына тут яўна адстае, а за ёй — мая родная Веткаўшчына. Калі ўжо доўжыць стараверскую тэму, дык Веткаўскую раённую варта назваць імем Дзмітрыя Кавалёва. Нарадзіўся ён у 1915 годзе ў стараверскай сам'і, пісаў па-руску, працаваў у Маскве.

ІНТЭРВ'Ю БРЫЛЯ

Не было такога інтэрв'ю! Я гадоў трыццаць хадзіў за Іванам Антонавічам, але вяршыню так і не скарыву. Ну не жадаў класік адказваць на журналісцкія пытанні. Жонка Брыля мяне супакойвала: "Усе адказы на твае пытанні — у ягонай прозе". Сущізнне для журналіста непрымальнае.

Алесь Бадак і многія іншыя, каму ёсць што сказаць чытачу.

А цяпер — наш традыцыйны агляд.

ПАТАНЦУЕМ ДЛЯ ЗДАРОЎЯ!

Харэаграфія — неад'емная частка здаровага ладу жыцця. Пра гэта распавяла загадчык аддзела культурна-дасугавай дзейнасці Бабруйскага палаца мастацтваў Кацярына Каваленка. "У нас адбыўся штогадовы танцавальны конкурс-акцыя "Моладзь за здаровы лад жыцця", — напісала яна. — Да ўдзелу ўдзельнікі навуцэнцы ўстаноў сярэдняй спецыяльнай адукацыі. Лідарам стала каманда "Лотас" Бабруйскага дзяржаўнага аграрна-эканамічнага каледжа. Удзельнікі ўзнагароджаны дыпламам першай ступені і сертыфікатамі на наведванне басейна".

Працягваюць тэму бібліятэкары Астравецкага раёна. Тут былі абвешчаны Дзень здароўя. У Падольскай сельскай бібліятэцы арганізавалі наведванні чытачоў

ЯБЛЫКІ ДУКСЫ

Зусім новы статус за гэты час набылі так званыя мясцовыя празаікі і паэты. Яны вядуць рэй у раённых літаратурных аб'яднаннях, іх з ахвотай запрашаюць на мерапрыемствы бібліятэкары. Між тым падзел пісьменнікаў на "сталічных" і "раённа-абласных" лічу дастаткова ўмоўным.

Толькі адзін прыклад. Вельмі ганаруся тым, што быў знаёмы з Мар'янам Дуксам са Смаргоншчыны. Аўтар бездакорных вершаў і глыбокай публіцыстыкі, Мар'ян Мікалаевіч быў у раёне непакінутым аўтарытэтам, а ў Солах, дзе жыў і выкладаў беларус-

Марыя Кепель
Арнаменты
майстрыні

Лён даўжынёй у жыццё

Тэхналогія сялянскага рамяства

было, таму ўнукамі займалася бабуля Вера.

З 1950 года прыйшла Маня на калгасны лён і не разлучылася з ім аж да пенсіі. За сумленны падыход да справы Марыю паставілі звеннявой. А гэта не толькі даплата за кіраўніцтва, але і адказнасць за парадак на полі ў 25 га, праца нароўні з астатнімі. Звяно складалася з 25-ці жанчын. Кожная даглядала 1 га поля. За паясёўную адказвала таксама звеннявая. Сеялі па старадаўніх прыкметках. Назіралі надвор'е на Грамніцы (15 лютага): у які час дня свяціла сонца, у такі час дня можна было засяваць у зручнае вясенняе надвор'е. Тады лён будзе жоўты, доўгі, а траста (сцябліна) харошая. "Трэба сеяць, як не свеціць месяц. Інакш кветкі адшвітуць, а галоўкі не завязуцца — будуць без семяні. Глядзела па надвор'і: засяваць напрыканцы красавіка — на пачатку мая, і ніколі не памылілася! — дзялілася вопытам Марыя Дзмітрыеўна. — Пазней, з прыездам агранома, збіралі звеннявыя на заняткі па севабароце". Цяпер, натуральна, усё па навуцы робіцца.

Падчас збору лёну расліну да позняга вечара звозілі ў гумны, потым да 12-ці гадзін ночы малацілі. Не было часу на хваробы! А з тых, хто пачынаў стагнаць, войкаць і скардзіцца на боль, пацяшала: "Гультай за работу — мазоль за палец!" Марыя Дзмітрыеўна з усмешкай паказала свае жылістыя рукі: "Во, глядзіце, правая зрабілася большай за левую. Гэта ўсё ад трапанання!"

Калі высцілілі на выльжанне абмалочаны лён, а яго называлі саломкай, — спявалі. Гэта не патрабавала засяроджанасці і напружанасці сіл. Жанчыны казалі, звяртаючыся да звеннявой: "Маня, пачынай! За табой лёгка спяваць!"

А ў хатняй гаспадарцы была свая дзялка лёну. Марыя прала, ткала, адбелывала палатно на росах, як гэта раней рабіла маці, а дачка Вольга дапамагала. З пакалення ў пакаленне пераходзіў традыцыйны занятак жанчын. Палатно выкарыстоўвалі на пасцельную бялізну, адзенне, ручнікі, абруссы, дзяругі, холнікі, сеннікі. У прыгатаванні ежы распусюджана было запраўляць семей ільну квашаную капусту. Для хатняй жывёлы выкарыстоўвалі льяныя адвар, забелены малаком, і палі адлучаных ад каровы цялят.

РУКАДЗЕЛЛЕ ЯК МАСТАЦТВА

"Калі мая мама захварэла рожай, суседка заговорвала на лён. Над галавой хворай выпальвала шматок кудзелі і вычытвала малітву. Так маму і выратавала..." — успамінала Марыя Дзмітрыеўна.

У віры клопату хапала часу і на рукадзелле. Марыя мела здольнасць да вязання шэдэлкам. Спраўды, як прыгледзецца на акуртатна засланья лоўкі — позірк прываблівае "падузорнікі": карункавыя мудрагелістыя арнаменты, якія выглядаюць з-пад поцілака. Карункамі ўпрыгожвалі ручнікі, ніжнія спадніцы,

каўнерыкі на сукенках. Вось вышыўка крыжыкам і гладзю на ручніках замаўлялася майстрыхам. У вёсцы была мода абвязваць ручнікі па краі дробнымі карункамі. А святочныя льяныя ручнікі, асабліва "набожнікі", якімі ўпрыгожвалі праваслаўныя іконы, дасягалі аж да трох метраў! Разглядаць такую карпатлівую працу без пяшчоты і захаплення немагчыма.

Дарэчы, ільняныя ручнікі Марыі Дзмітрыеўны вытканы ў тэхніцы беларускага ткацтва Панямонь, элементы якога ўнесены ў спіс нематэрыяльнай культуры Рэспублікі Беларусь і зберагаюцца майстрыхамі ткацтва Лідскага аддзела рамястваў і традыцыйнай культуры.

— Перад нашымі вачыма сядзела абсалютна шчаслівая жанчына, якая падчас размовы ні разу не паскардзілася на лёс. "Лён — гэта мастак, дабрабыт. Я кожную ноч сню лён..." — з усмешкай на вуснах сказала Марыя, якой у кастрычніку 2022 года споўніцца 92 гады.

Ірына ДЫДЫШКА, металыст аддзела рамястваў традыцыйнай культуры Лідскага раённага цэнтру культуры і народнай творчасці

Наш аповед пра бабулю Маню напярэдадні свята Першамай прысвечаны ўсім людзям, якія працавалі і працуюць з лёнам. Шмат у чым яны ўнікальныя, не кажучы ўжо пра тое, што ставяцца з безумоўнай любоўю да сваёй Радзімы...

На палях, што каля вёсак Ігнаткаўцы і Вялікае Сяло, працуюць тэхнікі гаспадаркі "Ліліён". Рытуецца глеба да засявання лёну: вывозяць камяні, разворваецца зямля. А мы накіроўваемся да хаты, дзе жыве пачэсны льянавод і карнная доўгажыўка Вялікага Сяла — Марыя Кепель, альбо проста бабуля Маня. Яна, як і многія жанчыны з вёскі, усё сваё працоўнае жыццё звя-

зала з вырошчваннем лёну, а цяпер толькі назірае праз акно, як лёгка спраўляецца з гэтай залачай тэхніка гаспадаркі "Ліліён".

ПАДКАЗВАЛІ ГРАМНІЦЫ

Пра лён Марыя Дзмітрыеўна можа гаварыць бясконца. Але пачынае заўжды здалёк. Самым дарагім чалавекам для маленькай Манечкі была маці. Ва ўспамінах далёкага дзяцінства рытмічна грукваюць ляды кроснаў, якімі падбівала яна льяноне палатно. З-за цяжкага матэрыяльнага становішча школы Маня не скончыла. Следам панеслася невыноснае ваеннае ліхалецце. Пасля трэба было ўзімаць гаспадарку. Рана выйшла замуж і распачала калгасны працоўны стаж. Нарadzіліся дзеткі. Адпачынку для парадзіх тады не

"МАЗОЛЬ — ЗА ПАЛЕЦ!"

Бабуля Маня працягвае: — Мы апрацоўвалі лён уручную: абмалочвалі се-

На палатне, што выткала маці

"Калі робіш персанальную выставу — гэта як споведзь. Я адкрываюся перад вамі", — так вільейскі мастак Эдуард Мацюшонка пачаў сваё выступленне падчас адкрыцця выставы "Адна зямля" ў Смаргонскім гісторыка-краязнаўчым музеі. І тут жа прапанаваў прысутным парадзіцца... Маэстра прэзентаваў 20 работ — высокапрафесійных, глыбокіх па змесце. Падрабязна раскажаў пра свае перажыванні падчас іх стварэння.

аповедах сведкаў мастак адраджае былую архітэктурную Беларусь, гістарычныя падзеі. На палотнах ёсць і вядомыя гістарычныя асобы — Эмілія Плятэр, Іахім Літвар, Храптовіч, Міхал Клеафас Агінскі.

А РУКА РОБІЦЬ

Для Эдуарда Уладзіміравіча кампазіцыя — твор мастацтва. На выставе аўтар прадставіў 20 кампазіцый. Але ж не можа творца ўвесь час ствараць толькі шэдэўры. І гэту думку пацвярджае сам мастак: "У маім заплечніку ёсць працы, створаныя на эмоцыях. Калі прыежджаю на Глыбоччыну, мне падабаецца, дапусцім, стан надвор'я, — я пішу. Магу напісаць эцюд за 2-3 дні, а можа, і за адзін сеанс. Для мяне гэта патрэбна для ачышчэння палітры і для адпачынку нейкіх тэхнік. Каб быць тэхнічна палкаваным, трэба вяздзаць на пленэры, рабіць штудыі, даводзіць сваё майстэрства да таго, што галава адчувае, сэрца кажа, а рука робіць".

У скарбонцы нашага героя — каля сотні кампазіцый. Захоўваюцца яны ў майстэрні мастака, у му-

Эдуард Мацюшонка

зеях у Глыбокім, Вільейцы, Паставах, Петрапаўлаўску-Камчацкім і Гутарскоў (Германія), а найбольш — у прыватных калекцыях, у тым ліку і за мяжой. Выпадковых людзей сярод уладальнікаў работ няма.

"ГОРАД — ГЭТА НЕ МАЁ"

Многія лічаць, што ў правільны людзі маюць нашмат менш магчымасцей для самарэалізацыі, чым у сталіцы. Што некаторым правінцыялам самім нечага не хапае, каб "дацягнуцца" да вялікага горада. Мой субсідэнік жыве больш за трыццаць гадоў у Вільейцы. Кожная яго персанальная

выстава — гэта як "наш адказ Чэмберлену", дакладней, вельмі варты адказ сталіцы. І не толькі. Бо такія выставы ў Эдуарда Мацюшонка прыходзяць рэгулярна, пачынаючы з 1986 года, у тым ліку і за межамі Беларусі.

Сталіца ніколі не была самамэтамай мастака. "У свей час, калі я заканчываў педінстытут, мяне настойліва пакідалі ў Віцебску выкладаць у ВДУ. Але я не пагадзіўся. Для мяне нават Вільейка вялікаватая, — прызнаецца майстра. — У кожнага чалавека ёсць момант, калі ён адчувае: зямля і ён — і не павінна быць ніякай заслонкі. Калі я станаўлюся

нагамі на зямлю, адчуваю яе энергію. У гэты час з'яўляюся тым чалавекам, цераз якога — космас да зямлі, а зямля да космаса.

Найбольш люблю сваю малую радзіму — Глыбоччыну, родную вёску Мнюнта. Мне там цудоўна. Я магу хадзіць басанога, купацца ў возеры ноччу — калі ты пльывеш і бачыш, як зоркі адлюстроўваюцца ў вадзе, ты цалкам — у космасе. Я павінен выздзіць у вёску, каб атрымоўваць гэту энергетыку".

ВУЧЫЦЬ НЕ МАЛЯВАЦЬ, АДАПАМАГАЕ АДЧУЦЬ СЯБЕ

Мой суразмоўца ўпэўнены: калі чалавек не адчувае сябе — ён не мастак, у лепшым выпадку — рамеснік. Не павінен над чалавекам стаяць іншы, хто будзе гаварыць: "Ты не так малюеш!". Настаўнік не той, хто шукае памылкі ў маляванні, а той, хто дапамагае выявіць і развіць творчы патэнцыял дзіцяці. Інакш не вырасце мастак, мастаком будзе той, волю каго выконвае дзіця.

Эдуард Уладзіміравіч працуе настаўнікам выяўленчага мастацтва ў гімна-

зіі №1 "Логас". З 1984 года ў Вільейцы адкрылася гарадская студыя выяўленчага мастацтва, якой увесь час кіруе Эдуард Мацюшонка. У 1999-м і ў гімназіі пачала працаваць студыя выяўленчага мастацтва "Высёлка", якая на працягу апошніх дзесяці гадоў з'яўляецца ўзорнай. Ёй кіруе Эдуард Уладзіміравіч разам з жонкай Аленай Іванавнай.

Калі 150 вучняў майго субсідэніка сталі мастакамі, дызайнерамі, архітэктарамі.

ПРАВА НА ПРАСТОРУ

"Мудрасць маёй жонкі — найперш у тым, што яна ўспрымае мяне як мастака, у якога ёсць права на асабістае прастору, дзе ён жыве сам, там больш нікога не павінна быць. У гэтай прасторы ствараецца мастацтва", — робіць важны акцэнт мой суразмоўца.

Дарэчы, сын мастака стаў архітэктарам, а дачка — дызайнерам. Такая вольная творчая сямейная дынастыя.

"Кожны міг, як і Душа, непашторны. Беражы яго". Гэтыя словы маэстра — яго крэда. І гучаць яны як настаўленне ці парада вучням, як запавед нашчадкам.

Галіна АНТОНАВА
Смаргонь
Фота аўтара

Зноў на жывым кантакце, або Як сёння працуюць абласныя філармоніі

Музыка — гэта цішыня, якая жыве паміж гукамі. Гэтыя словы Вольфганга Амадэя Моцарта сёння ўспамінаюць не толькі прыхільнікі таленту вялікага аўстрыйскага кампазітара, але і супрацоўнікі абласных філармоній Беларусі, завабліваючы ўсіх ахвотных да сябе на канцэрты, імпрэзы і маштабныя музычныя акцыі. Каранавірусная хваля, якая значна паўплывала на дзейнасць гэтых асяродкаў музычнай культуры і часам прымусіла ўводзіць занадта доўгую сапраўдную цішыню на канцэртных пляцоўках, паціху пачынае адступаць. Таму абласныя філармоніі, як і многія іншыя ўстановы культуры Беларусі, сёння зноў працуюць з ранейшым імпульсам ды размахам.

УСЕ — НА МУЗЫЧНЫЯ ІМПРЭЗЫ!

Так, напрыклад, у Віцебскай абласной філармоніі, як даведлася “К”, цяпер, у параўнанні з 2020 і 2021 гадамі, значна павялічылася колькасць наведвальнікаў музычных імпрэз.

— Сёння мы даволі паспяхова працуем са школамі, — адзначыла ў размове са мной намеснік дырэктара па філарманічнай дзейнасці ўстановы культуры Ганна Аляхновіч. — Раней жа, як вы ведаеце, на Віцебшчыне былі ўведзены строгія абмежаванні на наведванне масавых мерапрыемстваў у сувязі з распаўсюджваннем Covid-19, таму многія канцэрты проста адмяняліся. Ды і тады, калі хваля захворванняў спадала, школы не надта ахвотна ішлі з намі на кантакт. Цяпер жа сітуацыя змянілася ў лепшы бок, колькасць захворванняў як у Беларусі, так і на Віцебшчыне зменшылася, таму школьнікі актыўна ідуць на нашы канцэрты і пастаноўкі.

Як кажа суразмоўца, найбольш цяжкім для працы быў 2020 год, калі ўсе былі ўсхваляваныя з’яўленнем новага каранавіруса і ўвогуле перасталі наведваць музычныя імпрэзы. Таму ў летні час філармонія актыўна выкарыстоўвала фармат open air і запрашала гасцей паслухаць музычныя нумары проста на вуліцы, ва ўнутраным дварыку ўстановы культуры.

— Плануем не толькі працягваць гэтую дзейнасць, але і ісці далей, каб завабліваць да сябе новых наведвальнікаў, — кажа Ганна Аляхновіч. — Так, цяпер мы распрацавалі новыя праграмы, у першую чаргу для дзяцей, па гісторыі Беларусі, па гісторыі Віцебшчыны, па гісторыі нашай культуры. Напрыклад, сёлета запусцілі музычны праект “AD LIBITUM” пад назвай “Гісторыя музыкі і выканальніцкае мастацтва”. А, скажам, ансамбль танца, музыкі і песні “Талака” распрацаваў харэаграфічную

кампазіцыю “Брама”, зробленую з ухілам у эпоху Радзівілаў, падчас якой дэманструюцца і народныя нацыянальныя танцы. Дарчы, цяпер мы актыўна выязджаем з імпрэзамі ў сельскую мясцовасць, бо за год нам трэба даць 335 канцэртаў.

Актыўна пазіцыянуе сваю дзейнасць Віцебская абласная філармонія і ў інтэрнэце. Так, старонкі ўстановы культуры, дзе змяшчаюцца розныя навіны, аб’явы, фота і відэарэпартажы, ёсць ва ўсіх сацыяльных сетках.

— Раней, у 2020 годзе, мы нават размяшчалі ў інтэрнэце відэаканцэрты ў запісе, але цяпер адмовіліся ад падобных эксперыментаў, — адзначыла суразмоўца. — Бо што ні кажы, а жывы кантакт паміж музыкантамі і гледачамі — гэта значна лепей за канцэрт, запісаны для віртуальных гледачоў. А ўвогуле, калі гаварыць пра 2020 і 2021 гады, як я лічу, мы даволі паспяхова выйшлі з гэтай няпростай сітуацыі. І не толькі змаглі захаваць свайго традыцыйнага гледача, а і пры-

Ансамбль Віцебскай абласной філармоніі “Талака” на “Экспа-2022” у Дубаі

На сайце Віцебскай абласной філармоніі можна адшукаць шэраг цікавых імпрэз

Сярод імпрэз Магілёўскай абласной філармоніі — “Цырк Юрскага перыяду”

На галоўнай старонцы сайта Брэсцкай абласной філармоніі

Суветныя саўндтрэкі ў выкананні камернага аркестра Брэсцкай абласной філармоніі

дбаць сабе новых сяброў і прыхільнікаў.

“ЗОРНЫЯ ВОЙНЫ” НА СЦЭНЕ

Пра неабходнасць жывых кантактаў паміж артыстамі і гледачамі гаварыў мне і дырэктар Брэсцкай абласной філармоніі Андрэй Гарбацэвіч.

— На мой погляд, культура

выхавання музыкнай павінна ісці праз жывыя тасункі, праз праслухоўванне музыкі ў канцэртнай зале, — кажа Андрэй Гарбацэвіч. — І нішто гэтага замяніць не змога, нават самы лепшы канцэрт, запісаны ў выдатнай якасці. Мы гэта бачылі ў 2020 годзе, калі запісалі відэаканцэрты і выкладвалі іх у сацыяльныя сеткі. Няма той музычнай

атмасферы, няма кантакту паміж гледачамі і музыкантамі ці артыстамі. Таму цяпер запісваць свае канцэрты і выкладваць іх у інтэрнэт мы перасталі. Ды і часы змяніліся, бо цяпер мы працуем у залах і згодна з графікам.

Да таго ж, як кажа суразмоўца, манетызаваны падобных, запісаных і выкладзеных у інтэрнэт, канцэртаў ішла даволі цяжка.

Хоць, як прызнаецца Андрэй Гарбацэвіч, у якасці рэкламы падобная форма дзейнасці філармоніі цалкам магчымая і сапраўды мае права на існаванне.

— Больш за ўсё цяпер радуе тое, што абмежаванні, якія былі раней, літаральна на днях зняты, — кажа дырэктар Брэсцкай абласной філармоніі. — Таму цяпер мы можам больш актыўна працаваць са школамі.

Як кажа Андрэй Гарбацэвіч, менавіта для дзяцей і іх бацькоў у абласной філармоніі распрацавалі шэраг новых праграм. Гэта, напрыклад, мюзікл для ўсёй сям’і “Дзін-дон, я ваша мама!” па матывах казкі “Воўк і сям’ера казлянят”, музычны экшн па матывах казкі Шарля Пяро “Чырвоны Каптурчык і Шэры воўк” ды іншыя. Уводзіць у рэпертуар гэтыя новыя пастаноўкі, па словах дырэктара філармоніі, змушае сённяшні час і само жыццё, бо за гэты год супрацоўнікам філармоніі трэба даць 266 канцэртаў, а таксама зладзіць разнастайныя камерныя імпрэзы.

Па словах суразмоўцы, нейкім чынам Covid-19 падштурхнуў да пошуку новых формаў работы, бо калі падчас актыўнай хвалі эпідэміі былі зачыненыя школы, то традыцыйныя канцэртныя праграмы перасталі карыстацца попытам. Таму ва ўстанове культуры больш увагі пачалі нада-

ваць, напрыклад, канцэртным праграмам, дзея выконваліся сусветныя музычныя хіты і саўндтрэкі з фільмаў “Зорныя войны”, “Уладар пярсьсёнкаў”, “Піраты Карыбскага мора”, з сагі пра Гары Потэра ды многія іншыя, якія прэзентаваліся ў выкананні Камернага аркестра Брэскай абласной філармоніі. І, як паказала практыка, падобны фармат работы вельмі добра сябе зарэкамендаваў.

БЕЛАРУСЫ Ў ДУБАІ

Новыя формы работы шукаюць і ў Магілёўскай абласной філармоніі.

— За год нам трэба даць 356 канцэртаў, — кажа галоўны адміністратар установы культуры Алена Арлова. — Натуральна, гэта планы на ўзроўні 2019 года, таму шчыруем, што называецца, напоўніцу, каб выканаць паказчыкі.

Так, супрацоўнікі філармоніі вельмі шчыльна працуюць з дзіцячымі садкамі, з сярэднімі школамі, робяць шматлікія вязаныя канцэрты, напрыклад у сельскую мясцовасць, у аздараўленчы санаторый “Сосны”. Прычым калектывы філармоніі выезджаюць не толькі ў гарады і вёскі Магілёўскай вобласці, а і нават у расійскі Смаленск, дзе ўжо традыцыйна праводзяцца абменныя канцэрты з мясцовай філармоніяй.

Паспяхова прайшоў у Магілёве і Міжнародны форум дырыжораў, які адбыўся тут у сярэдзіне сакавіка і на які з’ехаліся для наладжвання прафесійнага дыялогу і абмену вопытам кіраўнікі аркестравых калектываў, выкладчыкі і навучэнцы музычных устаноў Беларусі і іншых краін. Так, сярод іншага, у рамках Форуму дырыжораў з вялікім поспехам прайшоў канцэрт “Сусветныя хіты. Дзеці”, дзе ў выкананні маладых музыкантаў прагучалі найлепшыя сусветныя эстрадныя і рокавыя кампазіцыі.

Таксама не спыняюцца межныя кантакты ўстановы культуры. Так, ансамбль “Весялуха” пабываў не так даўно ў Прыморскім краі, у Расійскай Федэрацыі, дзе даў шэраг канцэртаў. А летась Заслужаны калектыв Рэспублікі Беларусь, ансамбль песні і танца “Медуніца” Віцебскай абласной філармоніі прадэманстраваў беларускую культуру і мастацтва на Міжнародным форуме ЕХРО ў сталіцы Аб’яднаных Арабскіх Эміратаў — Дубаі.

Так што без перабольшання можна сказаць, што дзейнасць Віцебскай абласной філармоніі, як і іншых абласных філармоній Беларусі, сёння ўвайшла ў сваю традыцыйную працоўную калію. А новыя формы работы, пастаноўкі з увагай да дзіцяй і іх бацькоў, актыўнае пазіцыянаванне сябе ў сацыяльных сетках і адмысловых сайтах, выезды з канцэртамі ў сельскую мясцовасць і нават за мяжу робяць гэтую працу яшчэ больш запатрабаванай у сталага і новага глядача ды прыхільніка музычных імпрэз.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Алесь Карлюкевіч

Беларускія зоркі на небасхіле памежжа

Імя арыгінальнага даследчыка, вядомага краязнаўцы, таленавітага пісьменніка і журналіста, аўтара шматлікіх цікавых кніг па краязнаўстве Алеся Карлюкевіча аб славуцых ураджэнцах Беларусі, якія праславілі нашу краіну на ўвесь свет, добра знаёмае не толькі ў нашай рэспубліцы, але і далёка за яе межамі. Не так даўно ў выдавецтве “Звязда” выйшла новая кніга Аляксандра Мікалаевіча пад назвай “Пуцывінамі зорак — ураджэнцы Беларусі ў блізімкі памежжы”.

Прачытаўшы гэтую кнігу нарысаў і эсэ, прысвечаных ураджэнцам самых розных мясцін Беларусі, многія чытачы могуць здзейсніць падарожжа па гарадах і вёсках бліжняга памежжа, сустрэць неспадзяваныя факты і нават адкрыцці.

Аб пераважнай большасці герояў кнігі няма біяграфічных нататак у энцыклапедыях, і гэта, безумоўна, з’яўляецца яе вартасцю.

Прыемна здзіўляюць нарысы і эсэ аб ураджэнцах Беларусі, якія ўнеслі значны ўклад у развіццё культуры і навукі Расіі, Казахстана, Узбекістана, Туркменістана, Кыргызстана, Францыі, Кітая, Індыі, Ізраіля, ЗША.

Захавальнік помнікаў сярэднеазіяцкай мінуўшчыны, генерал-маёр расійскай арміі Васіль Калаур, даследчык творчасці Івана Тургенева і Аляксея Талстога Іван Векслер, маскоўскі перакладчык Драйзера Марк Воласаў, біёграф Марка Тэна Эма Хейфец-Выгоцкая, перакладчык Льва Талстога на ідыш Фальк Гальперын, ваенны перакладчык і пісьменніца Алена Ржэўская, якая ўдзельнічала ў пошуках і распазнанні цела Гітлера... Імёны і вельмі цікавыя факты, якія звязаны з імі асабістымі лёсамі і гісторыяй.

Мала каму вядома, што бацька слыннага рускага пісьменніка Юліяна Самёнава, пачынальніка створаныя шматсерыйныя кінафільм “Сямнаццаць імгненняў вясны”, —

арганізатар выдавецкай справы, дзяржаўны дзеяч, літаратуразнаўца, рэдактар Сямён Аляксандравіч Ляндэрэ (1907—1968) — родам з вёскі Баравіно Ігуменскага павета Мінскай губерні. Цяпер гэта Бярэзінскі раён Мінскай вобласці. Той куточак Беларусі, дзе калісьці нарадзіўся і аўтар гэтых радкоў.

Шмат цікавага і захапляльнага чакае чытачоў раздзела “Пакутнікі сярод нябёс”, у якім гаворка ідзе пра ўраджэнцаў Беларусі ў навуковых установах Масквы. Заслужоўвае вялікай павагі тое, што аўтар кнігі першы з беларускіх журналістаў грунтоўна напісаў пра апошняе месца прытулку славуцых ураджэнцаў Беларусі на Ваганькаўскіх, Новадзявочых, Галавінскіх, Увядзенскіх і Данскіх могілках.

Цяпер мы ведаем, што на Ваганькаўскіх могілках пахаваныя астраномы Сяргей Блажко, Вітольд Цэраскі, паэт і празаік Аляксандр Белянсон. На Новадзявочых могілках спачываюць вядомы кампазітар Марк Фрадкін, легендарны савецкі авіяканструктар Павел Сухі, савецкі кінарэжысёр, заслужаны дзеяч мастацтваў РСФСР, лаўрат трох Сталінскіх прэмій (1942, 1947, 1951) Віктар Эйсымонт, артыст оперы, камерны спявак, народны артыст РСФСР Платон Цясевіч, вядомы вучоны-юрyst, член-карэспандэнт АН СССР Арон Трайнін.

На Галавінскіх могілках пахаваныя сусветна вядомы лінгвіст, акадэмік АН СССР Віктар Баркоўскі і вучоны-левавод, дэндралаг, доктар сельскагаспадарчых навук Рыгор Эйцінген.

На Увядзенскіх могілках знайшлі супакой савецкі кампазітар, арганіст, музычны педагог Міхаіл Старакадомскі, кінадраматург і перакладчык Іларыён Барашка, пісь-

ў Санкт-Пецярбургскім універсітэце Алесь Карлюкевіч называе гісторыка, прафесара, доктара гістарычных навук Мікалая Карнатоўскага, найбуйнейшага спецыяліста па гісторыі яўрэйскага народа Іосіфа Апусіна, прафесара гісторыі Уладзіміра Беняшэвіча, вядомага лінгвіста, акадэміка-мовазнаўцу Льва Шчэрбу, літаратуразнаўцу Ілью Сермана, антраполога, археолога, этнографа, геолога Глеба Бонч-Асмалоўскага, вядомага вучонага ў галіне скандынавістыкі, германістыкі Саламона Качнельсона, літаратуразнаўцу Барыса Кастэлянца.

У кагорце рэктараў Казанскага дзяржаўнага ўніверсітэта быў вучоны з беларускімі каранямі Мікалай Кавалеўскі і наш зямляк, славуц астраном Дзмітрый Дубяга, мовазнавец Іван (Ян) Вернікоўскі, вучоны-геолаг Іван Сінцоў, выкладчык Раман Лурыя, які потым стаў першым дырэктарам Казанскага клінічнага інстытута.

Асобнае месца ў кнізе займае раздзел “Сваёй душы праліце свет”, у якім апавядаецца пра вельмі цікавых людзей нашай рэспублікі — лепельскага краязнаўца Ілью Януша, настаўніка і краязнаўца Івана Ярашэвіча, пісьменніка Уладзіміра Караткевіча, паэта Алеся Бачулю, паэтку Еўдакію Лось, віцебскага акцёра і паэта Пятра Ламана. Аднай з найлепшых публікацый гэтага раздзела і, бадай, усёй кнігі, безумоўна, з’яўляецца “Крыніцы вечнай гармоніі: Штрыхі да творчага партрэта бялыніцкай мастачкі Ларысы Журавовіч”.

Кнігу Алеся Карлюкевіча “Пуцывінамі зорак — ураджэнцы Беларусі ў блізімкі памежжы” можна лічыць унікальнай. Яе аўтар здолеў увавасаць, спалучыць у сябе якасці журналіста, пісьменніка,

Аб пераважнай большасці герояў кнігі Алеся Карлюкевіча “Пуцывінамі зорак — ураджэнцы Беларусі ў блізімкі памежжы” няма біяграфічных нататак у энцыклапедыях, і гэта, безумоўна, з’яўляецца яе вартасцю. Мала каму вядома, што бацька вядомага рускага пісьменніка Юліяна Самёнава, пачынальніка створаныя шматсерыйныя кінафільм “Сямнаццаць імгненняў вясны”, — арганізатар выдавецкай справы, дзяржаўны дзеяч, літаратуразнаўца, рэдактар Сямён Аляксандравіч Ляндэрэ (1907—1968) — родам з вёскі Баравіно Ігуменскага павета Мінскай губерні.

меннік і спартыўны нарысіст Ісаак Барысаў, пісьменніца, перакладчыца, журналістка Фрыда Вігдарава ды інш.

На Данскіх могілках пахаваныя рэвалюцыянерка, філосаф і літаратуразнаўца Любоў Аксельрод, легендарны гісторык Мітрафан Доўнар-Запольскі, таленавіты гісторык-германіст Аркадзь Іерусаліміскі, вучоны-хімік Барыс Даўгапльск, піяніст, кампазітар Барыс Берлін...

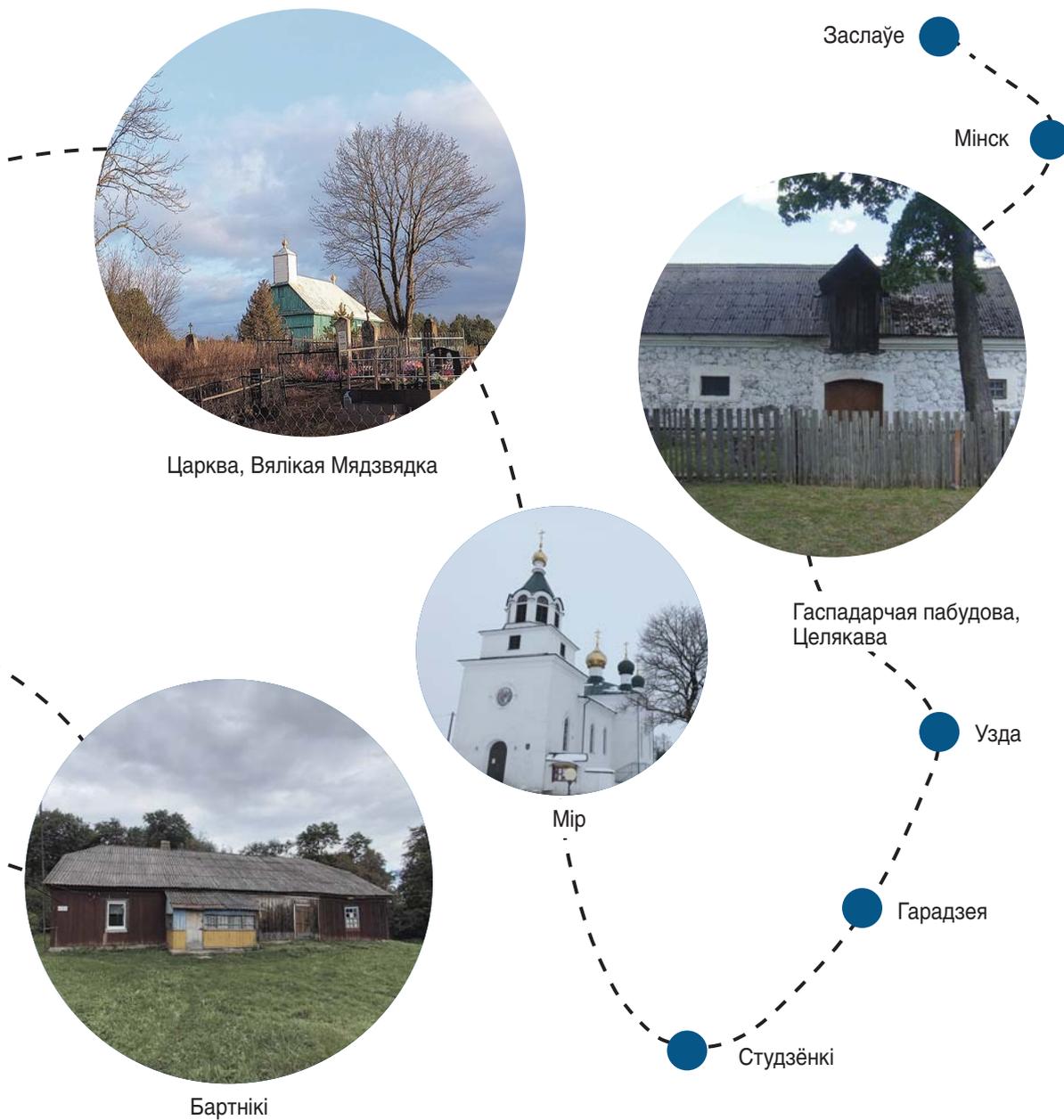
Сярод ураджэнцаў Беларусі

гісторыка, краязнаўцы, філалага, культуролога, літаратуразнаўцы і мастацтвазнаўцы.

Менавіта такія выданні як павеітра патрэбны моладзі Беларусі, таму што яны садзейнічаюць выхаванню пацуюча гонару за шматгранную і вельмі каштоўную культуру нашага народа.

Эмануіл ІОФЕ, прафесар, доктар гістарычных навук

Ігната Дамейкі”. Версія 2.0

рэшта прысадаў, памятны камень пры дарозе. І засталіся яшчэ мясцовыя жыхары, якія могуць распавесці турыстам пра тое, як яно было раней. Трэба толькі трапіць у Заполле ў добры час.

І завершым мы наш маршрут на Шчучыншчыне. Там, як і ўвогуле на Гаралзеншчыне, Дамейкам вельмі ганарасца, шануюць яго памяць. Ёсць два школьныя музейчыкі ў Міры і Крупаве, памятныя камяні, помнік. Апантанія асобай славытага земляка краязнаўчы сёлета пасадзілі дубкі ў яго гонар, рыхтуюцца годна адзначыць 220-годзе з дня нараджэння Ігната Дамейкі. У чым мы іх, безумоўна, падтрымаем! Але будзе несправядліва абмінуць увагай Баранавіцкую зямлю, якая Дамейку, як мы бачым, не менш родная за Мінскую або Гродзенскую. Сёлета ўшанаваш памяць Ігната Дамейкі рыхтуюцца і Баранавіцкая раённая цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма, якая на базе бібліятэкі імя Яна Чачота ў Новай Мышы правядзе Другія гісторыка-краязнаўчыя чытанні. Аб тым, што ў парку каля бібліятэкі сёлета былі высаджаны дубкі ў гонар Яна Чачота, Ігната Дамейкі ды іншых славытых землякоў, наш чытач, пэўна, ужо ведае.

Напрыканцы публікацыі хочацца звярнуцца да гісторыкаў, краязнаўцаў, выдаўцоў і ўсіх тых, каго цікавіць, натхняе асоба Ігната Дамейкі. У 2017 годзе падчас Міжнароднай канферэнцыі, прысвечанай Дамейку, светлай памяці гомельскі гісторык **Валянін Лебедзева** ўзяла шэраг пытанняў, якія актуальныя і сёння. І словы гэтыя нібы яе заповіт усім нам (гл. “К” № 31, 2017). Першае: “*Перавыданне спадчыны Дамейкі: пачынаючы ад “Маіх падарожжаў...” у поўнай рэдакцыі з навуковымі каментарыямі — да яго ліставаўняў з сябрамі і блізкімі. На мой погляд, нішто так не раскрывае светапогляд асобы, яго матывацыю, экзістэнцыяльныя аспекты жыцця, як эпістальная спадчына. Тым больш шмат лістоў Ігнат Дамейка напісаў менавіта беларускім карэспандэнтам. Па-другое, вельмі важна напісаць і выдаць навуковую біяграфію Ігната Дамейкі. Па-трэцяе, у цені засталася этнаграфічная спадчына даследчыка. Замалёўкі, якія зрабіў Дамейка, эдзейснішчы падарожжа ў Араўкано, — надзвычай цікавыя. На сёння яны уяўляюць з сябе бяспечныя матэрыялы, які, на жаль, нам не даступны”.*

Звярнула ўвагу спадарыня Лебедзева і на праблемы з маёнткамі Дамейкі да працы на зямлі і садаводства. Сядзібны дом Дамейкаў, якому пашанцавала перажыць два не самыя простыя ў гістарычным плане стагоддзі, прышоў у заняпад зусім нядаўна. Сёння будынак стаіць без даху і паступова руйнуецца. Жыбартоўшчына з’яўляецца ўласнасцю прадпрыемальніка Канстанціна Шуляка. І гэта адзіная сядзіба Дамейкаў, якая яшчэ існуе і не пераўтварылася ў гару друку або попелу.

З Жыбартоўшчыны едзем у Заполле каля Лілы, дзе жыву другі дзяўчыка Ігната Юзаф Дамейка, дыпламаваны горны інжынер. Юзаф змог прышчапіць Ігнату цікавасць да геалогіі, мінералогіі, прыродазнаўства і іншых навук. А каб цікавасць замацаваць, адправіў пляменніка ў славетную Шчучынскую піярскую школу. Сядзібы ў Заполлі даўно няма. Ёсць яміна, парослая кустоўем,

гэтых таварыстваў — Дамейкі, Мішкewіча (Завоссе), Петрашкевіча (Буйневічы), Чачота (Малюшыцы і Новая Мыш), Слізена. А Даматаўшчына Антона Вяроўскага, які быў жанаты з Марыяй, сястрой Ігната Дамейкі? А Туганавічы, дзе жыла муза Адама Мішкewіча, згаданая вышэй Марыя Верашчака, маці якой была цёткай Ігната Дамейкі? А камень філарэтаў у Карчава? І гэта толькі тое, што ляжыць на самай паверхні. Які маёнтчак ні схапі, за кожным гісторыя і цікавыя рэвалюцыйныя сувязі.

Перад тым як пакінуць Брэсцкую вобласць, завітаем у **Крашыні**. Належаў ён, як і Паланечка, спярша князю Мацею Радзівілу (аўтару лібрэта да оперы “Агатка, або Прыезд пана”, 1784 год). Потым яго нашчадкамі — Канстанціну і Антаніне, якія пасля смерці бацькі падзялілі спадчыну такім чынам: Канстанцін атрымаў Паланечку, а яго сястра — Крашыні. Гэтыя Радзівілы выдатна ведалі і падтрымлівалі ў цяжкі час старую філамашскую гвардыю. Таму ў 1884

годзе Ігнат Дамейка і яго сябра Антон Адынец завіталі да гаспадароў Крашына і пасадзілі на памяць пра свой візіт два дубкі.

ВЯЛІКАЯ МЯДЗВЯДКА — МІР — ЖЫБАРТОВШЧЫНА — ЗАПОЛЛЕ — ШЧУЧЫН (ГРОДЗЕНСКАЯ ВОБЛАСЦЬ)

На шчасце, згаданы ў пачатку артыкула даведнік “Зямля і людзі Ігната Дамейкі” ёсць у вольным доступе ў сёцце. Таму шмат якія пункты мы абмінем і засяродзімся толькі на некалькіх лёсавызначальных.

Як мы ўжо памятаем, пасля Целякава Дамейкі пераязджаюць у Мядзвядку, набытую ў 1800 годзе ў Яблонскіх за 100 тысяч злотых. Сам Ігнат Дамейка лічыў, што ён нарадзіўся ў Мядзвядцы і быў ахрышчаны 31 ліпеня 1802 года ў парафіяльным касцёле ў **Паланечцы**. Але дагэтуль не знойдзена метрыка ягонага хросту, таму пацвердзіць гэтую інфармацыю не ўдаецца. У Мядзвядцы нарадзіліся брат і сёстры Ігната — Казімір

(1803), Антонія (1805) і Марыя. Тут прайшлі іх дзіцячы гады. Але маленства было азмочана заўчаснай смерцю бацькі ў 1809 годзе. Пахавалі Іпаліта Дамейку з нейкай невядомай прычыны не ў Паланечцы, а ў Міры. Прычым каля ўніяцкай царквы (1533—1550 года пабудовы) з левага боку, аб чым згадвае ва ўспамінах Ігнат. Сёння ніякага следу ад надмагілля Іпаліта не засталася. А вось у Мядзвядцы ад сядзібы тое-сёе ўсё ж захавалася: падмуркі сядзібнага дома, руіны стайні, кароўніка і кузні, флігель. Флігель гэты, каб выратаваць ад знішчэння, пару год таму набыў краязнаўца Ігар Клімчанка. Цяпер будынак аднаўляецца, і ў будучым у там павінна з’явіцца музейная экспазіцыя. На вясковых могілках захавалася былая ўніяцкая, а цяпер праваслаўная царква Узнясення Гасподняга XVIII стагоддзя, у якой, паводле падання, блізу алтара пахаваны Казімір, малодшы брат Ігната Дамейкі.

Пасля смерці Іпаліта Дамейкі яго браты не пакінулі сям’ю па-

БЕЛАРУСКІ ДЗЕРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92,
+375 (17) 327 11 66

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Інтэрактыўная праграма **"Усе вышэй, вышэй і вышэй..." на пляцоўцы ля самалёта Лі-2.** Уздзелнікі даведваюцца аб героях вайны і лётных падзвігах, а таксама цікавыя факты з гісторыі ваенна-транспартнага самалёта Лі-2. Кожную

суботу і нядзелю з мая па верасень. Адкрывае – 7 мая 2022 года.

- Майстар-класы ў "Музеі для дзяцей" – **пластылінавы жываліс і малюнак у тэхніцы граттаж** (серада – нядзеля з 10.00 да 17.00)

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Новы выставачны корпус на вул. К. Маркса, 24.

- Выставачны праект **"Штодзённасці чароўнае імгненне"**, прыверкавана да 120-годдзя з дня нараджэння Ядвігі Іосіфаўны Раздзялоўскай. Да 12 чэрвеня.
- Выстава **"Барыс і Іван Казаковы: постскрыптам"**, прыверкавана да 85-годдзя Барыса Іванавіча Казакова. Да 19 чэрвеня.

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 397 01 63 (экспедыцыйнае бюро)

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Персанальная выстава беларускага мастака **Дзміся Баркуова "Ён, Яна, Яны"**. Да 29 мая.
- Персанальная выстава **Уладзіміра Савіча**, прыверкавана да 70-годдзя з дня нараджэння мастака. Да 29 мая.
- **Выстава шкла** Барысаўскага крышталінага заводу імя Ф. Э. Дзяржынскага. У экспазіцыі – каля 100 твораў з 1950-х да пачатку XXI ст. Да 19 чэрвеня.
- Выстава беларускіх мастакоў **"Ніколі больш!"**, прывесаная тэме генашыў беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Да 5 ліпеня.

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧЫ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 358 88 78

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Спектакль тэатра ценяў **"Сядзібы прыяд"**. На папярэднім запісе кожную суботу а 12-й і 16-й гадзінах. Для арганізаваных груп кожную гадзіну штодзённа.
- Квэст-гульня **"Таямніцы старажытнага сядзібы"**.
- Сюжэтна-гульнявая праграма **"Метамарфозы ў сядзібным доме"**. Уздзелнікі пазнаёмяцца з традыцыйнымі маскарнадымі паказаў XVIII стагоддзя і – з дапамогай інтэрактыўу – з экспанатамі музейнай калекцыі.
- Сюжэтна-гульнявая праграма **"Мова веера"**. Уздзелнікі пазнаёмяцца з культурай веера розных часоў і народаў, навучацца мове веерных знакаў і мастацтву зносін.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ У МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл. 8 (0222) 65 07 57, 65 88 00

- **Пастаянная экспазіцыя.**

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47.
Тэл.: 242-78-14

- Выставачны праект **"Зачараванні Дэлэкруа"**. Да 29 мая.

г. Мінск, вул. Някрасава, 3. Тэл.: 399-09-78

- Выстава ў рамках IV Міжнароднага фестывалю декаратывна-прыкладнага мастацтва **"Тэкстыльны букет"**. Да 26 чэрвеня.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫВ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, д. 2.
Тэл.: +375 212 66-90-77 (каса)

- **30 – "Умка"** – (кранальная гісторыя на 1 дзень) Ю. Якаўлева (4+). Пачатак у 11.00.
- **4 – "Ох і залатая табакерка"** – (спектакль-імправізацыя па матывах беларускай народнай казкі на 2 дзеі)
- Л. Сіманенка (6+). Пачатак у 13.00.
- **7 – "Вясёлы Дарафей"** – (інтэрактыўная казка) Н. Гернет (3+). Пачатак у 11.00.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: +375 17 7020602, 20660, +375 295518051,
+375 291903149

Адзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці: г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1.

- Выстава жывапісу Алега Курашова **"Ах, март, і я дыханне прычу..."**.

Да 16 мая.

Палацавы ансамбль:

- Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальны цырыманіяль нясвіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Выставачны праект Максіма Петрулі **"деканструкцыя"**. Да 3 ліпеня. У складзе пастаяннай экспазіцыі.

- Выставачны праект, прывесаны Году гістарычнай памяці, **"Пераўтварэння ў попель. Генашыў беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**.

- Выставачны праект, прывесаны Году гістарычнай памяці, **"Пераўтварэння ў попель. Генашыў беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. Да 15 студзеня 2023 г.
- У спецыяльным зале першага павукаго комплексу.
- Выстава-атракцыён па матывах творчасці ветэрана Беларускай

анімацыі, мастака і рэжысёра Алы Мацоўшэўскай **"Час – хуткая рака"** – у рамках мерапрыемства па правядзенні Года гістарычнай памяці. Да 30 чэрвеня.

Ратуша:

Пастаянныя экспазіцыі:

- **"Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."**
- **"Нясвіж у міжваенны час. Людзі падазе"**.
- Калекцыя гадзіннікаў XIX – XX стст. **"Культура часу"**. З фонду музея-запаведніка.

Мерапрыемствы:

- Экскурсія з элементамі гістарычнай гульні **"Музейныя вандружкі"**.
- Квэст **"Карта сямі каралеўстваў"**.
- **"Дзень нараджэння ў Ратушы"**. Група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў.
- **"Дзень нараджэння з Карамелькай (Лоп Пчолкай)"**. Група ад 4 да 10 чалавек ад 4 да 12 гадоў.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70

- **Пастаянная экспазіцыя.**

- Канцэртная праграма, прывесаная Году гістарычнай памяці і свята Перамогі **"Мы памятаем! Мы ганарымся!"** ў выкананні ДУК "Лідскі эстрадны аркестр". 7 мая. Унутраны дворык Мірскага замка.
- Пачатак а 15-й гадзіне.
- Выстава **"Белая зброя краін свету"**. 1-ы адрсек Паўночнага корпусу Мірскага замка. Да 19 чэрвеня.
- **Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.**

- **Экскурсіі з элементамі тэатрызацыі для дзяцей і дарослых.**
- **Сямейная квэст-экскурсія**

- **"Легенды і паданні Мірскага замка"** (група ад 2 да 5 чалавек).

- Тэматычная экскурсія з элементамі квэсту для двух **"Інтрыгі Купідона"**.
- Тэматычная экскурсія **"Падарожжа ў часе"** для дзяцей малодшага школьнага ўзросту па асноўнай музейнай экспазіцыі.
- Музейная заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце"**; **"Асаблівае каццюма XVIII ст"**; **"Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст"**; **"Печы з каробкавай кафлі XVI – XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў"**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1.
Тэл.: +375 (17) 2431041 (каса), +375 (17) 361 54 93

- **30 – "Ганна Карэніна"** (балет у 2-х дзеях на музыку Пятра Чайкоўскага) (16+). Дыржор – Алег Лясун. Пачатак у 19.00.
- **5 – "Карміна Бурана"** (вакальна-харэаграфічнае прадстаўленне ў адной дзеі) К. Орфа (12+). Дыржор – Мікалай Калядка. Пачатак у 19.00.
- **"Кармін-сіюта"** (балет у адной дзеі) Ж. Бізэ – Р. Шчадрына (12+).

Дыржор – Алег Лясун. Пачатак у 19.00.

- **6 – "Кармэн"** (опера ў 3-х дзеях) Ж. Бізэ (12+). Дыржор – Мікалай Калядка. Пачатак у 19.00.

- **7 – "Спячая прыгажуня"** (балет у 2-х дзеях з пралогам і эпілогам) П. Чайкоўскага (12+). **ПРЭМ'ЕРА**. Дыржор – Уладзімір Авадок. Пачатак у 19.00.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 69

- **Пастаянная экспазіцыя.**

Сцэна са спектакля "Час жыцця"

Жыццё часовае і вечнае

У Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы адбылася чарговая прэ'мера – **"Час жыцця"**.

Спектакль пастаўлены па п'есе "Сола для гадзінніка з боем" славацкага драматурга Освальда Заградніка. У мінулы дзесяцігоддзі п'еса, створаная ў 1972-м, была вельмі запатрабаванай і абшлася многія савецкія тэатры, харыставаючыся прыхільнасцю выканаўцаў і поспехам у публікі. Яна ўяўляе сабой варыяцыі на вечную тэму бацькоў і дзяцей, а ў падзеным выпадку – дзядоў і ўнукаў. Штогоддзень па пятніцах у маленькай кватэры былога ліфцёра збіраюцца яго сябры з пансіяната для састарэлых. Жыццё ў іх віруе! Гэта здзіўляе ўнука і ягоную нявесту, якія таксама хацелі б звільніць тут утульнае сямейнае гняздзечка – вядома, без старых. Але раптам праз безданне між пакаленнямі пачынаюць намацоўвацца масткі паразумнення.

Жанр цяперашняга спектакля азначаны як "звычайная гісторыя". Незвычайнай яе робяць знакамітыя акцёры, імя кожнага з якіх упісана залатымі літарамі ў нацыянальную тэатральную культуру: у спектаклі ў розных складах заняты народныя артысты Беларусі Генадзь Аўсяннікаў, Зінаіда Зубкова, заслужаныя артысты Тамара Мікалаева-Апіек, Уладзімір Рагаўцоў. А побач з імі – тыя, хто ўліўся ў калектыў адносна нядаўна: Васіль Сушыцкі, Сяргей Бірўльчык, Таіса Увядзэнская і іншыя.

Пастаноўку ажыццявіў рэжысёр Ігар Малаў. Калісьці ён плённа працаваў у Беларускам дзяржаўным маладзёжным тэатры, потым стаў вольным мастаком і супрацоўнічаў з многімі расійскімі тэатрамі – ад Таганрога да Варкуты, паўсюль знаходзячы падтрымку і прызнанне, прычым з абодвух бакоў рампы. Мастаком-пастаноўчыкам выступіў Аляксандр Камянец, больш вядомы працай у кіно і на Мінскім міжнародным кінафестывалі "Лістапад". А між тым з тэатрам Янкі Купалы ў яго сувязі трывалыя: у 2010-я цягам сямі гадоў ён узначальваў яго мастацка-бутафорскі цэнтр. Музыку напісаў Леанід Шарын, знакамiты шматлікімі эстраднымі хітамі і першым беларускім мультымедзіам "Зоркі сёмага неба".

Блжэйшыя паказы прэм'ернага спектакля – 10 і 25 мая. Будзе вельмі цікава, прыходзьце!

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Звярніце ўвагу, у нас новая пошта:
kultura.bel@yandex.by

Чытайце ў наступным нумары:

Якую музычную прэ'меру рыхтуе Універсітэт культуры і мастацтваў?

Як лічбавыя тэхналогіі дапамагаюць зберагчы гістарычную памяць?

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ. З дапамогай банкаўскай карткі газету можна вылісаць праз інтэрнэт-сервіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне папідскі на друкаванні сродкі масавай інфармацыі").

КУЛЬТУРА

ШТОДЫДНОВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА, ДЛІА ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)
Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэдакцыйнае пасаджэнне № 637, выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Дырэктар — ДУЛЭВІЧ Віктар Іванавіч.
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.
Прыёмная: (017) 334 57 41, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Часвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Галоўны рэдактар — КРЬІВАНОС Аляксандр Паўлавіч;
Адказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ;
аглядальнік рэдакцыі: Надзея БУНЦЭВІЧ, Антон РУДАК;
Павел САЛАВЕУ Ілья СІВІРЫН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ, Данііл ШЫЖКА, Эміцер ЮРКЕВІЧ;
мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД.

Сайт: www.kimpress.by.
E-mail: kultura.bel@yandex.by.
Адрас рэдакцыі: Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч. 4, 4-ы паверх.
Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23; Тэлефон-факс: (017) 334 57 41.
Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Аутары допісаў паведдзялюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі

(нумар пашпарта, дату выдчы, кім і калі выданы пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аутарскіх рупакісі не рэзвнзуюцца і не вяртаюцца. Меркаваны аутара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аутары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы. © "Культура", 2022.

Наклад 3101.
Індэксы 63875, 638752.
Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Папідсана ў друку 29.04.2022 у 18.00. Замова № 780.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.